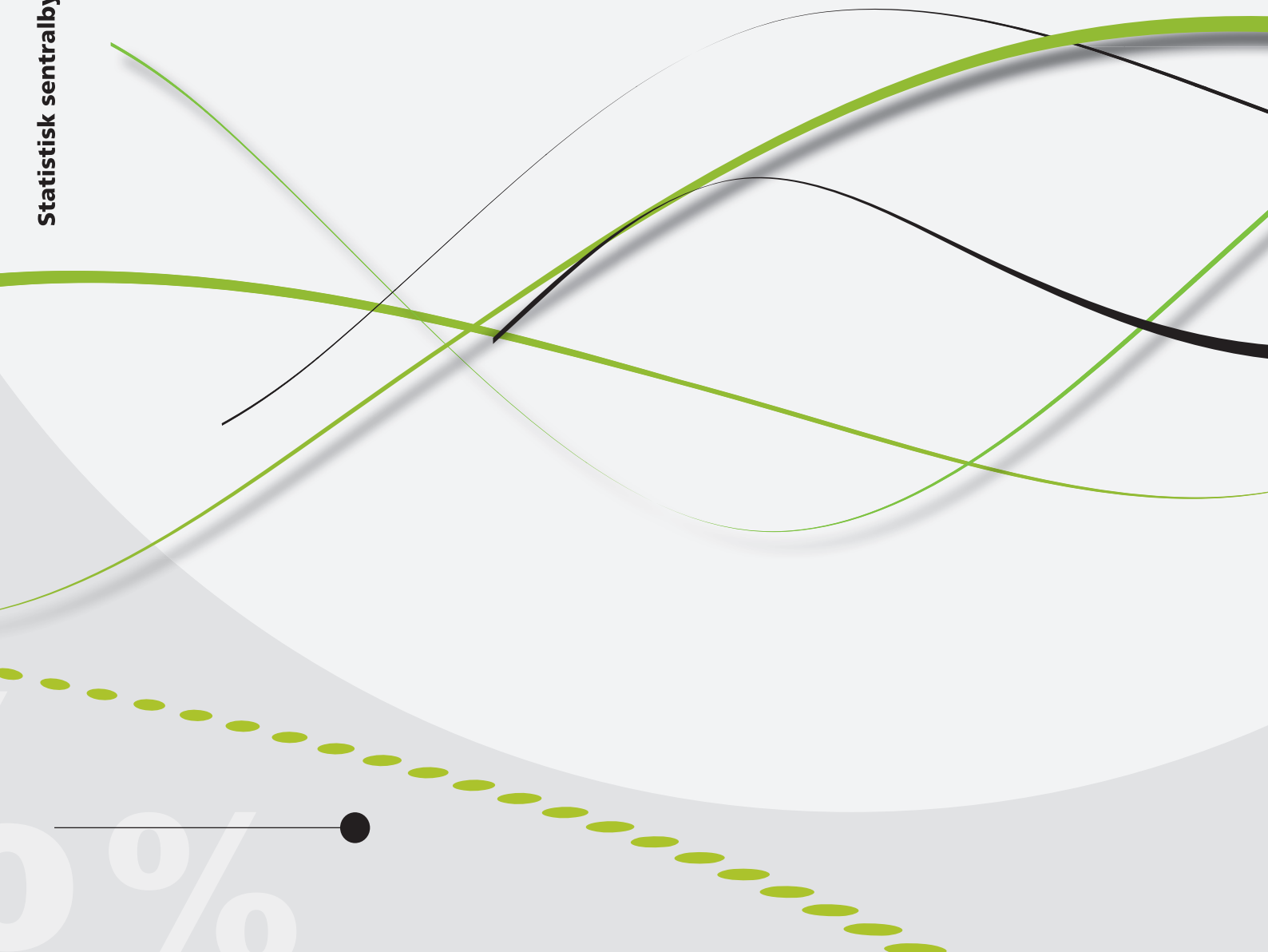

*Jan Lyngstad, Ragni Hege Kitterød, Hilde Lidén og
Kenneth Aarskaug Wiik*

Hvilke fedre har lite eller ingen kontakt med barna når foreldrene bor hver for seg?

*Jan Lyngstad, Ragni Hege Kitterød, Hilde Lidén og
Kenneth Aarskaug Wiik*

**Hvilke fedre har lite eller ingen kontakt med
barna når foreldrene bor hver for seg?**

Rapporter I denne serien publiseres analyser og kommenterte statistiske resultater fra ulike undersøkelser. Undersøkelser inkluderer både utvalgsundersøkelser, tellinger og registerbaserte undersøkelser.

	Standardtegn i tabeller	Symbol
© Statistisk sentralbyrå	Tall kan ikke forekomme	.
Ved bruk av materiale fra denne publikasjonen skal Statistisk sentralbyrå oppgis som kilde.	Oppgave mangler	..
Publisert januar 2015	Oppgave mangler foreløpig	...
	Tall kan ikke offentliggjøres	:
	Null	-
ISBN 978-82-537-9062-6 (trykt)	Mindre enn 0,5 av den brukte enheten	0
ISBN 978-82-537-9063-3 (elektronisk)	Mindre enn 0,05 av den brukte enheten	0,0
ISSN 0806-2056	Foreløpig tall	*
Emne: Befolkning	Brudd i den loddrette serien	—
	Brudd i den vannrette serien	
Trykk: Statistisk sentralbyrå	Desimaltegn	,

Forord

I denne rapporten presenteres en del resultater om fedre som ikke bor sammen med barnas mor. Rapporten viser hvilke av disse fedrene som har liten kontakt med barna sine. I tillegg blir det gitt en oversikt over hvor mange av dem som har mye kontakt. Analysene er basert på *Undersøkelsen om samvær og bosted 2012* gjennomført av Statistisk sentralbyrå. Rapporten er en av flere rapporter fra prosjektet «Barns samvær og bosted i familier der foreldrene ikke bor sammen». Prosjektet er et samarbeid mellom Statistisk sentralbyrå og Institutt for samfunnsforskning.

Rapporten er laget i samarbeid mellom Jan Lyngstad og Kenneth Aarskaug Wiik i Statistisk sentralbyrå og Ragni Hege Kitterød og Hilde Lidén på Institutt for samfunnsforskning. Rapporten er tilgjengelig i pdf-format på Statistisk sentralbyrås internettsider under adressen <http://www.ssb.no/publikasjoner>.

Prosjektet er finansiert av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet.

Statistisk sentralbyrå, 15. desember 2014.

Hans Henrik Scheel

Sammendrag

I denne rapporten presenteres en del resultater om fedre som ikke bor sammen med barnas mor. Rapporten viser hvem av dem som har ingen eller liten kontakt med barna sine. I tillegg blir det gitt en oversikt over andelen fedre som har mye kontakt med barna.

Analysene er basert på *Undersøkelsen om samvær og bosted 2012* gjennomført av Statistisk sentralbyrå. Både foreldre som bor fast sammen med barnet, dvs. som har samme registrerte adresse som barnet (her kalt bostedsforeldre) og foreldre som ikke er registrert bosatt sammen med barnet (her kalt samværsforeldre) ble intervjuet. I de fleste tilfellene er barnet registrert bosatt hos mor.

To prosent av samværsfedrene har, ifølge dem selv, ikke sett barnet siden samlivsbruddet eller barnets fødsel. 12 prosent har ikke samvær med barnet en vanlig måned. I mange tilfeller hvor det er lite samvær i det daglige, har fedrene annen type kontakt med barna sine. Kun 3 prosent av samværsfedrene har verken månedlig samvær med barna eller kontakt per telefon, sosiale media, epost o.l. siste måned. Blant fedre som bor langt fra barna sine, har 29 prosent samvær i ferier, men ikke månedlig samvær.

Basert på bostedsmødrenes svar får vi en noe høyere andel samværsfedre med lite samvær enn svarene fra samværsfedrene selv gir. Ifølge mødrene har for eksempel 21 prosent av samværsfedrene ikke samvær med barna en vanlig måned.

Tilbøyeligheten til ikke å ha månedlig samvær med barnet og til ikke å ha samvær i ferier er størst blant de fedrene som bor lengst unna barna sine, i de tilfellene foreldrerelasjonen er preget av konflikt og i de tilfellene hvor mor og far ikke har bodd sammen. Blant dem som har bodd sammen og som nå bor nær hverandre (maksimum én times reisetid), er sjansen for lite samvær større blant foreldre med grunnskole, dårlig helse, høy grad av konflikt og der mor tok seg mest av barna da de bodde sammen enn blant foreldre med høyere utdanning, god helse, ingen konflikt dem imellom og der far deltok minst på linje med mor i omsorgen for barna.

Analysene av bostedsmødrenes svar tyder også på at det er større sjanse for lite månedlig samvær og lite feriesamvær når foreldrene har ett barn felles enn når de har flere, større når barnet er i alderen 15-17 år enn når det er under ti år, større etter korte enn etter lange samliv.

Langt flere samværsfedre har mye samvær enn lite. Om lag halvparten av samværsfedrene (52 prosent) har minst ti dager månedlig samvær. Om lag én av tre samværsfedre (35 prosent) har vært sammen med barnet i minst fire ferier det siste året, mens 22 prosent også har minst ti dager månedlig samvær i tillegg til fire ferier sammen med barnet.

Bostedsmødrenes svar viser en noe lavere andel samværsfedre med mye feriesamvær med barna sine enn svarene fra samværsfedrene selv gir.

Abstract

This report presents some results on fathers not living with their children's mother: how many and which fathers have no or little contact with their children? In addition the report presents an overview of how many fathers have much contact.

The analyses are based on the survey *Contact arrangements and residential arrangements 2012* of how parents not living together have organized the lives of their children, and how much time the non-resident parent spends with the child on a monthly basis and in vacations. The survey was conducted by Statistics Norway. Both the non-resident and the resident parent were interviewed. The parents were defined as resident and non-resident according to the child's registered address.

According to the non-resident fathers two per cent had never seen their children or not seen the child since the parents broke up. 12 per cent did not spend time with the child on a monthly basis, but many of these fathers did have frequent non-physical contact with their children (e.g. telephone or social media). Only three per cent of non-resident fathers had neither had regular monthly contact nor other forms of contact last month. Among fathers living far away from their children, 29 per cent reported having had contact in vacations but no monthly contact.

More resident mothers than non-resident fathers answered that the father did not spend much time with the child. According to the mothers, 21 per cent of the fathers did not spend any time with the child on a monthly basis. The mothers also reported a higher percentage of fathers spending no or only a little time with the children in vacations, than the fathers themselves did report.

No physical monthly contact between non-resident fathers and their children and no contact in vacations the preceding year was most likely when the father lived far away from the child, when there was a high degree of conflict between the parents and when they had never lived together. For parents who had lived together and still lived close to each other, no monthly contact and no contact in vacations was more likely among parents with elementary education, bad health, as well as high degree of conflict than among parents with higher education, good health and no conflict. Also, no monthly contact and no contact in vacations was more likely when the mother had been the primary caretaker than among parents where the mother had not been the primary caretaker when they lived together.

Further, analyses based on the resident mothers' answers confirmed that parents with one common child, as well as those with shorter duration unions and a high level of post union dissolution conflict were most likely to report that the fathers had not spent any vacations with the child during last year and that was no physical monthly contact. No holiday and no physical monthly contact between fathers and children was also more likely when children were in their late teens and when the mother used to be the primary caretaker when the parents lived together than among those with small children and where the mother had not been the primary caretaker.

Results further confirmed that there were more non-resident fathers who spent much time with their children than there were fathers who spent no or little time with them. According to the non-resident fathers themselves, about half of them spent at least ten days per month with their children. According to the resident mothers, on the other hand, only one in three fathers spent at least ten days per month with their child.

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Abstract	5
1. Bakgrunn og formål	7
2. Datagrunnlag	8
2.1. Datamateriale og analyseutvalg	8
2.2. Mål på lite og mye samvær	9
2.3. Bakgrunnsopplysninger om intervjupersonen	9
2.4. Bakgrunnsopplysninger om foreldrerelasjonen	13
2.5. Den videre gangen i rapporten	15
3. Andel samværsforeldre med liten kontakt	16
3.1. Mål for lite kontakt	16
4. Lite månedlig samvær	21
4.1. Er det mange som har liten kontakt?.....	21
4.2. Bivariate sammenhenger	23
4.3. Multivariate analyser av månedlig samvær	28
5. Samvær i ferier	33
5.1. Feriesamvær og samvær i det daglige	33
5.2. Bivariate sammenhenger	34
5.3. Multivariate analyser av feriesamvær.....	39
6. Samværsforeldre med mye samvær	43
6.1. Delt bosted innebærer at samværsforelder er svært mye sammen med barnet i det daglige.....	43
6.2. Seks indikatorer for mye samvær.....	43
6.3. Hvem har mye samvær?.....	45
7. Oppsummering og diskusjon	47
Litteraturliste	51
Vedlegg A: Spørsmål om månedlig samvær, annen månedlig kontakt, samvær i ferier og om hvor barnet bor fast	54
Tabellregister	57

1. Bakgrunn og formål

I Norge, som i mange andre vestlige land, er det en politisk målsetting at fedre skal delta mer i barneomsorg og husarbeid. Dette gjelder enten foreldrene bor sammen eller hver for seg. Tidsbruksundersøkelser viser at fedre som bor sammen med barna sine, bruker mer tid på ulønnet familiearbeid enn før. Endringen har vært særlig markant på 2000-tallet og gjelder for de fleste grupper av fedre (Kitterød og Rønsen 2013). Også blant foreldre som bor hver for seg, ser vi en mer involvert farspraksis enn tidligere, selv om de fleste barn fremdeles bor fast hos mor når foreldrene skiller lag. I forhold til midten av 1990-tallet, da en av de første store utvalgsundersøkelsene om dette ble gjennomført i Norge (Jensen og Clausen 1997), tilbringer samværsfedre nå mer tid med barn de ikke bor fast sammen med både på månedlig basis og i ferier.

Tidligere analyser av mengden av samvær mellom fedre og barn som ikke bor fast sammen, gir mye kunnskap om hvilke faktorer som har betydning for kontakten mellom fedrene og barna, men disse analysene dreier seg i stor grad om graden av samvær, f.eks. antall samværsdager per måned (se f. eks. Kitterød 2004 og 2005). De diskuterer sjelden eksplisitt hva som har betydning for det å ha lite samvær, eller hvordan det er hensiktsmessig å avgrense grupper med lite samvær.

To viktige unntak er Skevik (2006) og Kitterød (2008). Skevik (2006) analyserte et utvalg av fedre som betalte barnebidrag via trygdeetaten (i dag: NAV) og som ble intervjuet i løpet av desember 2001 – januar 2002. Hun undersøkte hvilke faktorer som kunne tenkes å bidra til å forklare at fedre hadde lite kontakt med barna sine. Fedre med lite samvær var ifølge hennes definisjon de fedrene som ikke hadde sett barnet i løpet av de siste tre månedene. De faktorene som økte fars sjans for å ha lite eller ingen kontakt med barna, var ifølge hennes analyse, at foreldrene aldri hadde bodd sammen, at de ikke hadde noen formell avtale om samvær mellom far og barn og at far mottok sosialhjelp.

Kitterød (2008) baserer seg på opplysninger fra Undersøkelsen om samvær og bidrag 2004. I hennes analyser av hvilke faktorer som gir økt risiko for lite samvær mellom samværsfedre og barn, benyttes ulike definisjoner av hva det vil si å ha lite kontakt. Analysene viste bl.a. at fedre med lav inntekt, kort utdanning, nedsatt helse og store barn oftere har liten *kontakt med barna i det daglige* enn fedre med høy inntekt, lang utdanning, god helse og mindre barn. Også når mor har lav inntekt og dårlig helse er sjansen for at det er lite samvær mellom far og barn i det daglige større enn når mor har høy inntekt og god helse. Foreldrenes helse og barnas alder betyr derimot mindre for om det er lite eller mye *feriesamvær* mellom far og barn. Lang reisetid mellom far og barn innebærer naturlig nok lite samvær i det daglige, men har mindre betydning for samvær i ferier og for telefon- og e-postkontakt.

Foreliggende rapport skiller seg fra Kitterød (2008) ved at vi baserer oss både på fedrenes og mødrenes svar. Kitterød baserte seg kun på svarene fra fedrene. Mens den tidligere rapporten var basert på data fra 2004, er foreliggende rapport basert på situasjonen slik den var i 2012. Til en viss grad kan vi sammenligne med tallene i den tidligere rapporten og undersøke hvilke endringer som har funnet sted i perioden 2004-2012. Endringer i spørreskjemaet fra 2004-undersøkelsen til 2012-undersøkelsen begrenser imidlertid mulighetene for slike sammenligninger.

Kitterød (2008) begrenser seg til å se på fedre som har *lite kontakt* med barna sine. I foreliggende rapport gis det også en oversikt over hvor stor andel av fedrene som har *mye kontakt* med sine barn, der vi benytter ulike definisjoner for mye kontakt. Vi legger vi først og fremst vekt på å undersøke hvem som har mange dager månedlig kontakt med barnet.

2. Datagrunnlag

2.1. Datamateriale og analyseutvalg

Undersøkelsen om samvær og bosted 2012 er en intervjuundersøkelse med tilkoblede registerdata. Data ble samlet inn gjennom telefonintervjuer. I analysene i denne rapporten benytter vi hele utvalget for *Undersøkelsen om samvær og bosted 2012*. I en tidligere rapport (Lyngstad mfl. 2014a), der vi sammenlignet tall fra denne undersøkelsen med tall fra to tidligere undersøkelser (2002 og 2004), holdt vi utenfor 38 respondenter i 2012 hvor den andre forelderen ikke var bosatt i Norge. Dermed er ikke tallene i denne rapporten helt sammenlignbare med tallene i den første rapporten.

Både foreldre som bor sammen med barna til daglig, og de som ikke bor sammen med barna, deltok i undersøkelsen. Det er ikke lett å finne gode betegnelser for disse gruppene av foreldre. I denne rapporten betegnes de, som nevnt, henholdsvis *bostedsforeldre* (mødre og fedre) og *samværsforeldre* (mødre og fedre). Dette er i tråd med Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementets praksis (se for eksempel St.meld. nr. 19, 2006-2007) og i tråd med den språkbruken som er nyttet i tidligere rapporter basert på *Undersøkelsen om samvær og bosted 2012* (Lyngstad mfl. 2014a og 2014b).

I rapporter fra 2002- og 2004-undersøkelsene, benyttet man betegnelsen ”enlige forsørgere” i stedet for ”bostedsforeldre” (Kitterød 2004 og 2005). Betegnelsen enslig mor/far kan lett gi assosiasjoner i retning av foreldre som står alene om å oppdra barna. Dette er selvsagt sjelden tilfellet. Både denne og tidligere undersøkelser viser at det store flertallet av samværsforeldre har omfattende kontakt med barn som de ikke bor sammen med til daglig, og bidrar vesentlig til deres forsørgelse. For det mindretallet av samværsforeldre som ikke har kontakt med sine barn, passer kanskje ikke betegnelsen samværsforelder helt. Når vi likevel har valgt å benytte den, er det, som allerede nevnt, fordi det er i tråd med vanlig praksis.

Undersøkelsen dekker altså fire foreldregrupper, nemlig bostedsmødre, bostedsfedre, samværsforeldre og samværsfedre. Det er barnets adresse i Folkeregisteret som ligger til grunn for denne inndelingen.¹ I denne rapporten vises svarfordelinger for alle disse foreldregruppene. Ettersom det er relativt få bostedsfedre og samværsforeldre i undersøkelsene, legges det størst vekt på analyser av gruppene av bostedsmødre og samværsforeldre.

Utvalgene ble trukket slik at vi har par av foreldre til samme barn, dvs. at hver av bostedsforeldrene i utvalget har barn med en av samværsforeldrene i utvalget. Samværsforeldrene fikk spørsmål om omfanget av sitt eget samvær med barnet, mens bostedsforeldrene gav opplysninger om den andre forelderens (samværsforelderens) samvær med barnet. Ettersom en del av de uttrukne personene av ulike grunner ikke deltok i undersøkelsene, har vi ikke opplysninger fra begge foreldre i alle tilfelle. Ofte deltok bare en av partene. Svarandelen var 60 prosent. Man oppnådde høyere svarandel blant foreldre som var registrert bosatt sammen med barnet (bostedsforeldre, i hovedsak mødre), enn blant foreldre som ikke var registrert bosatt sammen med barnet (samværsforeldre, i hovedsak fedre). Det er beregnet kombinerte frafalls- og utvalgsvekter. Alle andeler som presenteres i rapporten er vektet. Undersøkelsen er dokumentert i Høstmark (2012).

¹ I Folkeregisteret kan barn kun være registrert bosatt på én adresse, enten hos mor eller far. Det er ikke nødvendigvis samsvar mellom barnets registrerte adresse, og hva foreldrene oppgir som barnets bosted på spørsmål om hvor barnet bor. Et barn kan være registrert bosatt hos far, men bo mest hos mor, eller omvendt. Dette kan for eksempel henge sammen med at det tar noe tid før foreldre melder om flytting etter et samlivsbrudd eller etter at barnet har endret bostedsordning. Selv når foreldrene praktiserer delt bosted, det vil si når barnet bor fast hos begge foreldrene, og de deler den daglige omsorgen for barnet, kan barnet kun være registrert på én adresse, enten hos far eller mor.

I denne rapporten analyseres bostedsforeldre og samværsforeldre hver for seg. Vi får noe forskjellige bilder avhengig av om vi ser på svarene fra bostedsforeldrene eller samværsforeldrene. Dette er i tråd med resultatene fra tidligere undersøkelser både i Norge og andre land (Kitterød og Lyngstad 2014a). I noen grad skyldes slike forskjeller at frafallet er noe større blant samværsforeldre enn blant bostedsforeldre (Jensen og Clausen 1997), at de som ikke svarer, gjerne har mindre ressurser i form av utdanning og inntekt enn dem som svarer, og at det nettopp er i slike grupper samværet er lavt. Det har imidlertid også vist seg at foreldrene til ett og samme barn ikke alltid er enige om hvor barnet bor eller hvor mye samværsforeldereren er sammen med barnet. Samværsforeldereren har en tendens til å fremstille seg selv som mer engasjert i barnet enn bostedsforeldereren gir inntrykk av (Kitterød 2004 og 2005; Kitterød og Lyngstad 2014a).

Denne rapporten inneholder ikke analyser på parnivå. Vi sammenligner ikke svarene fra foreldre til det samme barnet. Vi sammenligner svarene til grupper av foreldre, først og fremst grupper av samværsforeldre og grupper av bostedsforeldre. I relativt mange tilfeller har bare én av foreldrene svart. Hvis vi skulle ha sammenlignet foreldrene til det samme barnet, ville vi derfor ha fått et langt mindre analyseutvalg.²

2.2. Mål på lite og mye samvær

De ulike målene på lite samvær er beskrevet i innledningen til kapittel 3, mens målene på mye samvær er beskrevet i innledningen til kapittel 6. Spørsmålene som de ulike indikatorene tar utgangspunkt i, er gjengitt i vedlegg A.

Vi benytter ni ulike mål for *lite kontakt* mellom samværsforeldre og barn. Indikatorene på liten kontakt bygger på spørsmål om samværsforeldereren har vært sammen med barnet noensinne, siste år, om og hvor mange dager samværsforeldereren er sammen med barnet i løpet av en vanlig måned. I tillegg bygger de på spørsmål om annen månedlig kontakt, slik som brev, telefon, e-post, sosiale medier eller lignende, ved siden av kontakt i ferier. Enkelte indikatorer bygger på kombinasjoner av ulike former for kontakt, for eksempel månedlig samvær og annen månedlig kontakt eller månedlig samvær og feriesamvær (se kapittel 3 og vedlegg A).

Som mål på *mye kontakt* benytter vi fem ulike indikatorer. De bygger på spørsmålene om månedlig samvær og feriesamvær, samt et spørsmål om barnets bosted. Vi benytter også svarene fra et spørsmål om hvem barnet bor fast hos og betrakter det at barnet har delt bosted, som en indikator på at det er svært mye kontakt mellom samværsforeldereren og barnet. Også når det gjelder mye kontakt, bygger enkelte indikatorer på kombinasjoner av ulike former for kontakt (se avsnitt 6.1 og 6.2 og vedlegg A).

2.3. Bakgrunnsopplysninger om intervjupersonen

Intervjupersonens alder

Opplysninger om alder ved utgangen av året er hentet fra folkeregisteret. Intervjupersonene er her gruppert slik:

- 18-29 år
- 30-34 år
- 35-39 år
- 40-44 år
- 45 år +

² Nettoutvalget var på til sammen 2604 respondenter, mens antall foreldrepar hvor begge svarte, var 823 (Høstmark 2013).

Intervjupersonens utdanning

Opplysningene om høyeste fullførte utdanning, målt som det akkumulerte standard antall år det tar å fullføre den aktuelle utdanningen, er hentet fra SSBs utdanningsregister. Vi skiller mellom:

- Grunnskole eller lavere³
- Videregående skole
- Universitet/høgskole

Hovedsakelig virksomhet

Det ble stilt et spørsmål om intervjupersonen hovedsakelig regnet seg som

- Yrkesaktiv
- Student/skoleelev
- Førtidspensjonist/arbeidsufør
- Hjemmearbeidende
- Arbeidsledig
- Alderspensjonist
- Annet

I tabellene har vi slått sammen gruppene "Førtidspensjonist/arbeidsufør" og "Alderspensjonist" til én gruppe: "Arbeidsufør/pensjonist".

Vanlig ukentlig arbeidstid

Intervjupersonen skulle oppgi det nøyaktige antall timer som siden kunne grupperes etter behov. I denne rapporten har vi delt inn de yrkesaktive i tre grupper og kombinert dem med om intervjupersonen er yrkesaktiv eller ikke. De ikke yrkesaktive er her de som verken utførte inntektsgivende arbeid av minst én times varighet i uka før undersøkelsen, eller hadde et slikt arbeid som de var borte fra. Vi benytter følgende inndeling:

- 30 timer eller mindre
- 31 – 40 timer
- 41 timer eller mer
- Ikke yrkesaktiv

Intervjupersonens inntekt etter skatt

Opplysningene er hentet fra Statistisk sentralbyrås inntektsregister og inkluderer lønn, netto næringsinntekt, netto kapitalinntekt, pensjoner og andre offentlige overføringer. Følgende inntektsgrenser ble benyttet:

- Under 250 000 kr
- 250 000 – 299 999 kr
- 300 000 – 399 999 kr
- 400 000 kr +

Landsdel for bosted

Opplysninger om intervjupersonens registrerte adresse er koblet til fra register og er gruppert slik:

- Oslo/Akershus
- Østlandet ellers
- Agder og Rogaland
- Vestlandet
- Trøndelag
- Nord-Norge

³ I 2005 ble utdanningsstandarden endret for å bli bedre i samsvar med internasjonale retningslinjer. Fram til da hadde Norge framstått med et høyere utdanningsnivå i befolkningen enn det den internasjonale standarden ville ha gitt. Dette må en ta hensyn til når tallene i denne rapporten sammenlignes med tidligere undersøkelser, for eksempel Kitterød (2008).

Samlivsstatus nå

Opplysningene om nåværende samlivsstatus er i hovedsak basert på registeropplysninger som intervjupersonen har hatt muligheter til å korrigere under intervjuet:

- Gift
- Samboer
- Enslig

Intervjupersonens helse

Intervjupersonene ble stilt følgende spørsmål: Nå vil jeg stille deg et spørsmål om helsen din. Vil du si at din helse nå stort sett er ...

- Utmerket
- Meget god
- God
- Nokså god
- Dårlig

Problemer med løpende utgifter

Intervjupersonene fikk også et spørsmål om økonomiske problemer: Har det i løpet av det siste året hendt at husholdningen du bor i har hatt vansker med å klare de løpende utgiftene til mat, transport, bolig og lignende? Har det hendt ofte, av og til, en sjelden gang eller aldri?

- Ja, ofte
- Ja, av og til
- Ja, en sjelden gang
- Nei, aldri

Intervjupersonen mottar sosialhjelp

- Ja
- Nei

Opplysningene er hentet fra Statistisk sentralbyrås inntektsregister.

Tabell 2.1 viser hvordan samværsfedrene, bostedsmødrene og alle samværsfedrene og bostedsmødrene under ett fordeler seg på disse kjennetegnene.

Tabell 2.1. Foreldre som ikke bor sammen etter ulike kjennemerker ved foreldrene. Tall for alle samværsfedre og alle bostedsmødre. 2012. Prosent

	Alle samværsfedre og bostedsmødre	Samværsfedre	Bostedsmødre
Alle	100	100	100
Intervjupersonens alder			
18-29 år	10	7	13
30-34 år	12	11	12
35-39 år	19	16	21
40-44 år	26	26	27
45 år +	33	39	28
Intervjupersonens utdanning			
Grunnskole	27	30	25
Videregående skole	41	45	37
Universitet/høgskole	30	23	37
Uoppgitt	2	3	2
Hovedsakelig virksomhet			
Yrkesaktiv	82	84	80
Student/skoleelev	5	2	8
Arbeidsufør/pensjonist	5	6	4
Hjemmearbeidende	1	0	1
Arbeidsledig	4	5	3
Annet	3	2	3
Uoppgitt	1	1	1
Vanlig ukentlig arbeidstid			
-30 timer	12	6	19
31-40 timer	56	55	56
41 timer	15	23	8
Ikke yrkesaktiv	15	14	16
Uoppgitt	2	2	2
Intervjupersonens inntekt etter skatt			
Under 250 000 kr	17	22	12
250 000 – 299 999 kr	16	15	17
300 000 – 399 999 kr	36	29	43
400 000 kr +	30	34	27
Uoppgitt	0	0	-
Landsdel for bosted			
Akershus og Oslo	19	19	19
Østlandet ellers	27	28	27
Agder og Rogaland	18	18	18
Vestlandet	14	14	15
Trøndelag	8	8	8
Nord-Norge	13	14	13
Samlivsstatus nå			
Gift	16	19	14
Samboer	19	20	19
Enslig	65	62	67
Intervjupersonens helse			
Utmerket	27	25	29
Meget god	30	34	27
God	24	23	24
Nokså god	13	12	14
Dårlig	6	6	5
Uoppgitt	1	1	0
Problemer med løpende utgifter			
Ofte	8	8	8
Av og til	13	12	15
En sjelden gang	15	16	14
Aldri	57	64	51
Uoppgitt	7	1	13
Intervjupersonen mottar sosialhjelp			
Ja	6	6	6
Nei	94	94	94
Uoppgitt	0	0	-
Antall	2164	1045	1119

2.4. Bakgrunnsopplysninger om foreldrerelasjonen

I tillegg til å dele samværsfedrene og bostedsmødrene inn i grupper etter individuelle kjennetegn har vi delt dem inn i grupper etter kjennetegn ved foreldrerelasjonen.

Tid siden samlivsbrudd

De som hadde vært gift eller samboende med barnets andre forelder ble bedt om å angi når partene flyttet fra hverandre. Ut fra dette har vi laget en variabel for tid siden samlivsbrudd. For dem som aldri har bodd sammen med barnets andre forelder, har vi benyttet opplysningene om det yngste barnets alder.

- Under 2 år
- 2-4 år
- 5-7 år
- 8-10 år
- 11 år +

Samlivsstatus ved samlivsbrudd

Intervjupersonene ble spurt om de bodde sammen ved yngste barns fødsel, og, hvis ikke, om de hadde bodd sammen senere. Deretter ble de som hadde bodd sammen, spurt om de var gift eller samboende da de flyttet fra hverandre. På dette grunnlaget kunne intervjupersonene grupperes etter samlivsstatus ved samlivsbrudd:

- Gift med barnets andre forelder
- Samboer med barnets andre forelder
- Har aldri bodd sammen

Samlivets varighet

De som hadde vært gift eller samboende med barnets andre forelder ble spurt om når de flyttet sammen og når de flyttet fra hverandre. Ved hjelp av disse opplysningene laget vi en variabel som måler hvor lenge de bodde sammen. Variablene er gruppert slik:

- 1 - 4 år
- 5 - 9 år
- 10 - 14 år
- 15 - 17 år
- Under ett år/ikke bodd sammen

Antall barn i foreldrerelasjonen

Opplysningene ble hentet fra Statistisk sentralbyrås registre og er gruppert slik:

- 1 barn
- 2 barn
- 3 barn +

Yngste barns alder

Opplysninger om yngste barns alder ved utgangen av året ble hentet fra Statistisk sentralbyrås registre og gruppert slik:

- Under 5 år
- 5-9 år
- 10-14 år
- 15 år +

Reisetid mellom foreldrenes bosteder

Reisetiden mellom foreldrenes bosted ble registrert ved hjelp av følgende spørsmål: ”Hvor lang reisetid er det mellom ditt bosted og stedet der den andre forelder bor, når du regner reisetiden en vei? Er det ...

- Gangavstand
- Reisetid på ½ time eller mindre
- Mer enn ½ time, men ikke så mye som 2 ½ time
- Mer enn 2 ½ time”

Konflikt med tidligere partner

Følgende spørsmål ble stilt: ”I hvilken grad vil du si at forholdet mellom deg og den andre forelder er konfliktfylt?

- I stor grad
- Til en viss grad
- I liten grad
- Ikke i det hele tatt?”

Tok seg mest av barnet før brudd

Følgende spørsmål ble stilt: ”Hvordan fordelte du og den andre forelder arbeidet med barnet/barna da dere bodde sammen? Vil du si at du selv gjorde mest, at begge deltok like mye, eller at hun/han gjorde mest?”

- Du gjorde mest
- Begge deltok like mye
- Partner gjorde mest

Ved å kombinere svaret på dette spørsmålet med intervjupersonens kjønn kunne vi konstruere en variabel med følgende svaralternativer:

- Mor gjorde mest
- Begge deltok like mye
- Far gjorde mest
- Bodde ikke sammen

Beholdt felles bolig ved brudd

De intervjupersonene som svarte at de hadde bodd sammen med barnets andre forelder, ble spurt om hvem som beholdt den felles boligen etter bruddet. På grunnlag av svarene på dette spørsmålet kunne man skille mellom følgende grupper:

- Far beholdt boligen
- Mor beholdt boligen
- Begge beholdt boligen
- Ingen av foreldrene beholdt boligen
- Bodde ikke sammen

Tabell 2.2 viser hvordan fedrene, mødrene og alle foreldrene under ett fordeler seg på disse kjennetegnene ved foreldrerelasjonen.

Tabell 2.2. Foreldre som ikke bor sammen etter ulike kjennemerker ved foreldrerelasjonen. Tall for alle samværsfedre og alle bostedsmødre. 2012. Prosent

	Alle samværsfedre og bostedsmødre	Samværsfedre	Bostedsmødre
Alle	100	100	100
Tid siden samlivsbrudd			
Under 2 år	11	11	11
2-4 år	25	25	27
5-7 år	22	23	21
8-10 år	19	18	18
11 år +	22	20	22
Uoppgitt	1	2	1
Samlivsstatus ved samlivsbrudd			
Gift med barnets andre forelder	35	35	36
Samboer med barnets andre forelder	48	49	47
Har aldri bodd sammen	14	13	15
Uoppgitt	2	2	2
Samlivets varighet			
1 - 4 år	20	20	20
5 - 9 år	27	29	25
10 - 14 år	17	16	19
15 - 17 år	18	18	18
Under ett år/ikke bodd sammen	15	14	16
Uoppgitt	3	3	3
Antall barn i relasjonen			
1 barn	67	69	66
2 barn	29	27	30
3 barn +	4	4	4
Yngste barns alder			
0 - 4 år	13	12	13
5 - 9 år	26	27	25
10 - 14 år	37	36	38
15 år +	25	25	25
Reisetid til samværsforelder			
Gangavstand	26	27	25
Reisetid på 1/2 time eller mindre	45	45	44
Mer enn 1/2 time, under 2 1/2 time	16	16	15
2 1/2 time eller mer	12	10	13
Uoppgitt	2	1	2
Konflikt med tidligere partner			
I stor grad	16	17	14
Til en viss grad	18	16	19
I liten grad	30	30	30
Ikke i det hele tatt	34	35	33
Uoppgitt	2	2	3
Tok seg mest av barnet før brudd			
Mor	47	32	63
Like mye	34	47	21
Far	4	7	0
Bodde ikke sammen	14	13	15
Uoppgitt	0	0	0
Beholdt felles bolig ved brudd			
Far	34	36	33
Mor	37	37	37
Begge	2	1	4
Ingen	12	13	11
Bodde ikke sammen	14	12	14
Uoppgitt	0	0	0
Antall	2 164	1 045	1 119

2.5. Den videre gangen i rapporten

Kapittel 3 presenterer ulike mål for lite kontakt mellom samværsforeldre og barn og viser hvor stor andel av samværsforeldrene som har lite samvær med barna ifølge disse målene.

Kapittel 4 viser resultater fra analysene av *lite samvær i det daglige*. Vi undersøker hvilke grupper av samværsfedre som har lite samvær med barna sine etter ulike indikatorer, basert på henholdsvis samværsfedrenes og samværsmodrenes svar. Videre gjennomfører vi multivariate analyser der vi undersøker hvilke kjennetegn ved samværsfar, bostedsmor og selve foreldrerelasjonen som henger sammen med det ikke å ha månedlig samvær med barnet.

Kapittel 5 viser resultater fra analysene av *lite feriesamvær*. Vi undersøker hvilke grupper av samværsforeldre som har lite feriesamvær etter ulike indikatorer. I de multivariate analysene undersøker vi sammenhengen mellom trekk ved samværsfedrene, bostedsmødrene og selve foreldrerelasjonen på den ene siden og det ikke å ha hatt samvær med barnet i ferier siste år.

Kapittel 6 viser resultater fra analysene av *mye samvær*. Vi presenterer seks indikatorer for mye samvær og undersøker hvor stor andel av samværsforeldrene som har mye samvær ifølge disse indikatorene. Til sist går vi gjennom resultatene fra andre analyser av *Undersøkelsen om samvær og bosted 2012* som viser hvilke grupper av samværsfedre som har mye samvær (Kitterød mfl. 2015) og hvilke grupper av foreldre som er tilbøyelige til å ha delt bosted for barnet og dermed svært mye samvær mellom far og barn (Kitterød og Lyngstad 2014b).

3. Andel samværsforeldre med liten kontakt

3.1. Mål for lite kontakt

Det er ingen enighet i litteraturen om hva som skal regnes som lite kontakt eller lite samvær mellom foreldre og barn som ikke bor sammen. Mens noen kanskje ser det slik at samværsforelder som ikke har regelmessig månedlig samvær med barna, har liten kontakt, vil andre hevde at også de som ser barna månedlig, men har få samværsdager, har lite kontakt. Dessuten legger mange forskere større vekt på innholdet i, og kvaliteten på, kontakten, enn på mengden i seg selv (King og Sobolewski 2006). Å dele hverdager sammen gir et annet grunnlag for relasjonen enn korte besøk (Skjørten mfl. 2007). Ifølge Dalhaug (2002) som gjennomførte en kvalitativ undersøkelse av barn som hadde lite kontakt med faren sin, var det i praksis vanskelig å finne barn med veldig lite kontakt. Det var også vanskelig å gi noen klar definisjon av det å ha lite kontakt. Kitterød (2008) undersøkte hvilke grupper av fedre som har lite kontakt med barnet ved hjelp av flere ulike mål for kontakt overhode, månedlig kontakt og feriekontakt.

De målene for lite kontakt som benyttes i foreliggende rapport er ikke uten videre sammenlignbare med målene som Kitterød (2008) benytter. Det gjelder både målene for lite månedlig samvær og målene for lite feriesamvær (se vedlegg A).

Vi benytter følgende mål for lite kontakt:

1. **Har ikke sett barnet siden bruddet/fødselen:** I undersøkelsen spurte man om samværsforeldereren hadde vært sammen med barnet etter samlivsbruddet. Hvis foreldrene ikke hadde bodd sammen, spurte man om samværsforeldereren noen gang hadde vært sammen med barnet. De som svarte nei her, utgjør altså en gruppe som aldri ser barnet.
2. **Har ikke hatt samvær siste år:** Dette omfatter samværsforeldrene som ifølge intervjupersonen ikke hadde vært sammen med barnet i løpet av de 12 siste månedene, og de som ikke hadde sett barnet siden samlivsbrudd/fødsel.
3. **Har ikke samvær en vanlig måned:** Dette omfatter samværsforeldre som ifølge intervjupersonen ikke er sammen med barnet i løpet av en vanlig måned (se vedlegg A). Noen av disse har heller ikke vært sammen med barnet siste år eller sett barnet siden samlivsbrudd/fødsel.
4. **Maksimum samvær en vanlig måned**
 - 4.1. Én dag
 - 4.2. To dager
 - 4.3. Tre dager
 - 4.4. Fire dager
 - 4.5. Fem dager

5. **Verken månedlig samvær eller telefonkontakt siste måned:** I undersøkelsen spurte man om samværsforelderen hadde snakket med barnet på telefon, skrevet til barnet eller hatt kontakt vha. sosiale medier siste måned (se vedlegg A). Denne gruppen omfatter samværsforeldre som ifølge intervjupersonen ikke hadde hatt noen slik kontakt siste måned og som heller ikke hadde månedlig samvær med barnet.
6. **Har ikke vært sammen med barnet i ferier siste år:** I undersøkelsen spurte man om samværsforelderen hadde vært sammen med barnet i siste juleferie, påskeferie, sommerferie eller andre ferier i løpet av det siste året (se vedlegg A). Gruppen omfatter alle samværsforeldre hvor intervjupersonen svarte nei på alle disse spørsmålene. Spørsmålene ble ikke stilt til dem som skilte lag for mindre enn ett år siden eller, i de tilfellene de ikke hadde bodd sammen, ikke til dem med barn under ett år.
7. **Har ikke vært sammen med barnet mer enn én ferie siste år:** Dette omfatter samværsforeldre hvor intervjupersonen har svart «ja» på maksimum ett av samværsspørsmålene referert ovenfor (se også vedlegg A). Denne gruppen omfatter også samværsforeldre som ikke har vært sammen med barnet i ferier siste år.
8. **Har hatt feriesamvær siste år, men ikke samvær en vanlig måned:** Dette omfatter de samværsforeldrene som ikke har samvær en vanlig måned (jf. indikator 3), men som til gjengjeld har hatt feriesamvær siste år (jf. indikator 6).
9. **Har samvær en vanlig måned, men har ikke hatt feriesamvær siste år:** Gruppen består av samværsforeldre som ikke har hatt samvær i ferier siste år (jf. indikator 6), men som til gjengjeld har samvær i en vanlig måned (jf. indikator 3).

Alle disse indikatorene for liten kontakt blir benyttet i oversiktstabellene i dette kapitlet. I tabellene i kapittel 4 og 5 baserer vi oss på et mindre utvalg av dem.

Tabell 3.1. Samværsfedre etter hvorvidt de har lite kontakt med barnet, ifølge ulike mål. Prosent og antall¹

	Ja	Nei	Uoppgitt	Totalt
Har ikke sett barnet siden bruddet/fødselen				
Prosent	2	98	1	100
Antall	15	1 023	7	1 045
Har ikke hatt samvær siste år				
Prosent	6	94	1	100
Antall	50	942	6	998
Har ikke samvær en vanlig måned				
Prosent	12	87	1	100
Antall	119	913	13	1 045
Har ikke samvær mer enn én dag per måned				
Prosent	14	85	2	100
Antall	137	892	16	1 045
Har ikke samvær mer enn to dager per måned				
Prosent	15	83	2	100
Antall	155	874	16	1 045
Har ikke samvær mer enn tre dager per måned				
Prosent	18	80	2	100
Antall	184	845	16	1 045
Har ikke samvær mer enn fire dager per måned				
Prosent	23	76	2	100
Antall	232	797	16	1 045
Har ikke samvær mer enn fem dager per måned				
Prosent	26	73	2	100
Antall	267	762	16	1 045
Har ikke samvær en vanlig måned og har heller ikke hatt telefonkontakt siste måned				
Prosent	3	92	5	100
Antall	25	967	51	1 043
Har ikke vært sammen med barnet i ferier siste år				
Prosent	9	91	0	100
Antall	86	912	0	100
Har ikke vært sammen med barnet i mer enn én ferie siste år				
Prosent	15	85	0	100
Antall	140	858	0	998
Har hatt feriesamvær siste år, men ikke samvær en vanlig måned				
Prosent	5	94	1	100
Antall	51	936	11	998
Har samvær en vanlig måned, men har ikke hatt feriesamvær siste år				
Prosent	2	97	1	100
Antall	18	967	13	998

¹ For de fleste mål vises fordelingen for alle samværsfedre (N=1045). For mål som fanger opp samvær et helt år tilbake i tid, vises fordelingen for samværsfedre som har minst ett år siden brudd og/eller der det yngste barnet i foreldrerelasjonen er minst ett år gammelt (N=998).

Tabell 3.2. Bostedsmødre etter hvorvidt fedrene har lite kontakt med barnet, ifølge ulike mål. Prosent og antall¹

	Ja	Nei	Uoppgitt	Totalt
Har ikke sett barnet siden bruddet/fødselen				
Prosent	3	96	-	100
Antall	34	1 081	4	1 119
Har ikke hatt samvær siste år				
Prosent	10	89	1	100
Antall	103	969	5	1 077
Har ikke samvær en vanlig måned				
Prosent	21	78	1	100
Antall	233	876	10	1 119
Har ikke samvær mer enn én dag per måned				
Prosent	25	74	2	100
Antall	268	831	20	1 119
Har ikke samvær mer enn to dager per måned				
Prosent	27	71	2	100
Antall	299	800	20	1 119
Har ikke samvær mer enn tre dager per måned				
Prosent	31	67	2	100
Antall	342	757	20	1 119
Har ikke samvær mer enn fire dager per måned				
Prosent	41	57	2	100
Antall	459	640	20	1 119
Har ikke samvær mer enn fem dager per måned				
Prosent	43	55	2	100
Antall	482	617	20	1 119
Har ikke samvær en vanlig måned og har heller ikke hatt telefonkontakt siste måned				
Prosent	5	87	8	100
Antall	51	987	79	1 117
Har ikke vært sammen med barnet i ferier siste år				
Prosent	17	83	-	100
Antall	176	901	0	1 077
Har ikke vært sammen med barnet i mer enn én ferie siste år				
Prosent	26	74	-	100
Antall	273	804	0	1 077
Har hatt feriesamvær siste år, men ikke samvær en vanlig måned				
Prosent	8	92	1	100
Antall	86	985	6	1 077
Har samvær en vanlig måned, men har ikke hatt feriesamvær siste år				
Prosent	3	96	1	100
Antall	34	1 036	7	1 077

¹ For de fleste mål vises fordelingen for alle bostedsmødre (N=1119). For mål som fanger opp samvær et helt år tilbake i tid, vises fordelingen for bostedsmødre som har minst ett år siden brudd og/eller der det yngste barnet i foreldrerelasjonen er minst ett år gammelt (N=1077).

Tabell 3.3. Samværs mødre etter hvorvidt de har lite kontakt med barnet, ifølge ulike mål. Prosent og antall¹

	Ja	Nei	Uoppgitt	Totalt
Har ikke sett barnet siden bruddet/fødselen				
Prosent	-	99	1	100
Antall	0	213	1	214
Har ikke hatt samvær siste år				
Prosent	1	99	-	100
Antall	1	193	0	194
Har ikke samvær en vanlig måned				
Prosent	3	94	2	100
Antall	7	202	5	214
Har ikke samvær mer enn én dag per måned				
Prosent	5	92	3	100
Antall	11	196	7	214
Har ikke samvær mer enn to dager per måned				
Prosent	7	90	3	100
Antall	14	193	7	214
Har ikke samvær mer enn tre dager per måned				
Prosent	7	90	3	100
Antall	16	191	7	214
Har ikke samvær mer enn fire dager per måned				
Prosent	11	86	3	100
Antall	24	183	7	214
Har ikke samvær mer enn fem dager per måned				
Prosent	15	82	3	100
Antall	31	176	7	214
Har ikke samvær en vanlig måned og har heller ikke hatt annen kontakt (brev, telefon, sms, e-post, sosiale medier) siste måned				
Prosent		98	2	100
Antall	0	209	5	214
Har ikke vært sammen med barnet i ferier siste år				
Prosent	2	98	-	100
Antall	3	191	0	194
Har ikke vært sammen med barnet i mer enn én ferie siste år				
Prosent	6	94	-	100
Antall	10	184	0	194
Har hatt feriesamvær siste år, men ikke samvær en vanlig måned				
Prosent	2	96	2	100
Antall	4	185	5	194
Har samvær en vanlig måned, men har ikke hatt feriesamvær siste år				
Prosent	1	97	2	100
Antall	1	188	5	194

¹ For de fleste mål vises fordelingen for alle samværs mødre (N=214). For mål som fanger opp samvær et helt år tilbake i tid, vises fordelingen for samværs mødre som har minst ett år siden brudd og/eller der det yngste barnet i foreldrerelasjonen er minst ett år gammelt (N=194).

Tabell 3.4. Bostedsfedre etter hvorvidt mødrene har lite kontakt med barnet, ifølge ulike mål. Opplysninger gitt av fedrene. Prosent og antall¹

	Ja	Nei	Uoppgitt	Totalt
Har ikke sett barnet siden bruddet/fødselen				
Prosent	0	99	0	100
Antall	1	210	1	212
Har ikke hatt samvær siste år				
Prosent	4	94	1	100
Antall	8	183	3	194
Har ikke samvær en vanlig måned				
Prosent	13	85	2	100
Antall	26	181	5	212
Har ikke samvær mer enn én dag per måned				
Prosent	15	83	2	100
Antall	30	177	5	212
Har ikke samvær mer enn to dager per måned				
Prosent	16	82	2	100
Antall	33	174	5	212
Har ikke samvær mer enn tre dager per måned				
Prosent	18	79	2	100
Antall	38	169	5	212
Har ikke samvær mer enn fire dager per måned				
Prosent	23	75	2	100
Antall	46	161	5	212
Har ikke samvær mer enn fem dager per måned				
Prosent	27	71	2	100
Antall	54	153	5	212
Har ikke samvær en vanlig måned og har heller ikke hatt annen kontakt (brev, telefon, sms, e-post, sosiale medier) siste måned				
Prosent	1	93	5	100
Antall	3	198	11	212
Har ikke vært sammen med barnet i ferier siste år				
Prosent	7	93	-	100
Antall	13	181	0	194
Har ikke vært sammen med barnet i mer enn én ferie siste år				
Prosent	14	86	-	100
Antall	26	168	0	194
Har hatt feriesamvær siste år, men ikke samvær en vanlig måned				
Prosent	8	90	2	100
Antall	14	176	0	194
Har samvær en vanlig måned, men har ikke hatt feriesamvær siste år				
Prosent	2	96	2	100
Antall	3	187	4	194

¹ For de fleste mål vises fordelingen for de fleste bostedsfedre (N=212). For mål som fanger opp samvær et helt år tilbake i tid, vises fordelingen for bostedsfedre som har minst ett år siden brudd og/eller der det yngste barnet i foreldrerelasjonen er minst ett år gammelt (N=194).

4. Lite månedlig samvær

4.1. Er det mange som har liten kontakt?

Hva er lite kontakt?

De aller fleste samværsfedre i Norge har kontakt med barn de ikke bor sammen med, og tidligere analyser har vist at de fleste har ganske mye kontakt (f.eks. Kitterød 2005; Kitterød og Lyngstad 2014b; Lyngstad mfl. 2014a). Men noen få har ikke kontakt med barnet overhodet, og noen har forholds lite kontakt. Det er ikke gitt hva som skal regnes som lite kontakt, og hva som skal regnes som tilstrekkelig kontakt.

Endringer i holdninger og regelverk

Oppfatningene om dette har nok også blitt endret over tid, etter hvert som omfanget av kontakten mellom samværsfedre og barn har økt. Fra 2002 til 2012 ble andelen samværsfedre uten månedlig kontakt med sine barn, ifølge fedrene selv, redusert fra 17 til 12 prosent, mens andelen som hadde minst 13 dager månedlig samvær

økte fra 17 til 31 prosent. Det siste har i stor grad sammenheng med at stadig flere foreldre velger delt bosted for barna sine, når de selv skiller lag (Lyngstad mfl. 2014a). I løpet av den samme perioden ble Barne- og likestillingsdepartementets definisjon av «vanlig samvær» endret. Tidligere innebar «vanlig samvær» to overnattinger i løpet av to uker, to uker i sommerferien og minst én annen ferie (jul- eller påskeferie). I 2010 ble dette endret til fire overnattinger per 14 dager, tre uker i sommerferien og minst to andre ferier (høst-, jul-, vinter- eller påskeferie) (Barnelova, § 43)). Fra samme tid kan domstolene pålegge foreldrene å ha delt bosted for barna dersom de selv ikke blir enige om hvor barnet skal bo (Barnelova, § 36) (Ot.prp. nr. 104, 2008-2009).

2004: 17 prosent av samværsfedrene uten månedlig samvær

I sin rapport fra 2008 beskrev Kitterød situasjonen i 2004 ved hjelp av ulike mål for lite samvær. Hennes analyser viste at de aller fleste samværsfedrene har kontakt med barnet etter at foreldrene har skilt lag. I 2004 hadde 3 prosent av samværsfedrene ikke sett barnet siden samlivsbruddet eller barnets fødsel, mens 5 prosent ikke hadde hatt samvær med barnet siste år. 17 prosent av samværsfedrene hadde ikke hatt samvær med barnet siste måned, 33 prosent hadde ikke vært sammen med barnet mer enn fem dager siste måned, og 23 prosent hadde ikke hatt barnet på overnatting i denne perioden. En del fedre hadde kontakt med barna på telefon eller E-post, selv om de ikke hadde månedlig samvær. Kun 6 prosent av samværsfedrene hadde verken hatt telefonkontakt eller samvær med barna siste måned.

2012: 12 prosent uten månedlig samvær ifølge samværsfedrene selv

Tabell 3.1 viser andelen samværsfedre med lite samvær åtte år senere, altså i 2012. Da hadde 2 prosent av samværsfedrene ikke sett barnet siden samlivsbruddet eller barnets fødsel, mens 6 prosent ikke hadde hatt samvær med barnet siste år. 12 prosent av samværsfedrene hadde ikke samvær med barnet en vanlig måned, mens 26 prosent ikke hadde vært sammen med barnet mer enn fem dager siste måned. Kun 3 prosent av samværsfedrene hadde verken månedlig samvær med barna eller annen type kontakt siste måned (brev, sms-meldinger, e-post, meldinger på Facebook, skype eller andre sosiale medier). Mye tyder altså på at det er blitt færre samværsfedre med lite månedlig samvær fra 2004 til 2012. Helt sikre kan vi likevel ikke være. Spørreskjemaet i 2012 var, som tidligere nevnt, ikke helt sammenlignbart med spørreskjemaet i 2004 (se vedlegg A).

... men 21 prosent ifølge barnas mødre

I motsetning til Kitterød har vi også benyttet bostedsmødrenes svar som kilde til å beregne hvor mange samværsfedre som har lite kontakt med barna sine (se tabell 3.2). Deres svar viser en noe høyere andel samværsfedre med lite samvær med barna sine enn svarene fra samværsfedrene selv gir. Ifølge mødrene hadde for eksempel 21 prosent av samværsfedrene ikke samvær med barna en vanlig måned, mot 12 prosent ifølge samværsfedrenes egne svar (tabell 3.2, jf. tabell 3.1).

Vi får altså noe ulike svar om hvor mange samværsfedre som er lite sammen med barna sine når vi spør fedrene og når vi spør mødrene. Til dels kan dette ha sammenheng med at frafallet er større blant fedrene enn blant mødrene. Av dem som ble trukket ut for å svare, var det færre fedre enn mødre som faktisk deltok i undersøkelsen og svarte på spørsmålene. Det er gjerne foreldre med minst ressurser i form av utdanning, inntekt ol. som ikke svarer (Jensen og Clausen 1997), og de samme gruppene har gjerne lite samvær (Lyngstad mfl. 2014). Men også mor og far til det samme barnet kan gi sprikende svar på spørsmål om samværsforelderens samvær med barnet, og det er gjerne slik at samværsforelderens rapporterer mer samvær enn bostedsforelderens gjør (Kitterød og Lyngstad 2014).

Færre samværs mødre enn samværs fedre med lite samvær

Andelen med delt bosted og dermed også andelen med mye samvær er spesielt høy i de tilfellene hvor barnet er registrert bosatt hos far. I 2012 oppgav omtrent halvparten av samværs mødrene og bosteds fedrene (henholdsvis 53 og 42 prosent)

at de hadde delt bosted for barnet. I gjennomsnitt hadde samværs mødre og barn 12,3 dager samvær i en vanlig måned ifølge mødrene selv, 10,1 dager ifølge fedrene (Lyngstad mfl. 2014a).

Andelen med lite samvær er tilsvarende lav i denne gruppen. Ifølge samværs mødrene selv hadde alle hatt samvær med barnet etter samlivsbrudd eller fødsel, mens 1 prosent ikke hadde hatt samvær siste året. 3 prosent har ikke samvær i løpet av en vanlig måned, og 15 prosent har ikke mer enn fem dagers samvær per måned (tabell 3.3). Tall basert på bostedsfedrenes svar tyder på en noe høyere andel med lite samvær. Ifølge dem har 4 prosent med samværs mødrene ikke hatt kontakt med barnet siste år, 15 prosent har ikke samvær en vanlig måned, og 27 prosent har ikke samvær mer enn fem dager en vanlig måned.

4.2. Bivariate sammenhenger

Videre i dette kapitlet viser vi bare tabeller for samværsfedre og bosteds mødre. De to andre gruppene, samværs mødre og bosteds fedre, er for små til at det har noen hensikt å vise tall for undergrupper av dem. Tallene ville bli svært usikre.

De første to tabellene viser andelen med lite samvær overhodet og lite månedlig samvær, etter ulike indikatorer for lite samvær, mellom samværsforeldre og barn, ifølge henholdsvis samværsfedrene selv og ifølge bosteds mødrene, etter *individuelle kjennetegn* ved henholdsvis fedrene (tabell 4.1) og mødrene (tabell 4.2). Vi undersøker i hvilke grupper av samværsfedre og bosteds mødre det er en høy andel som rapporterer lite samvær mellom samværsfar og barn. I to neste tabellene gjør vi det samme for ulike grupper av samværsfedre (tabell 4.3) og bosteds mødre (tabell 4.4) etter *kjennetegn ved foreldrerelasjonen*.

Samværsfedre med lav utdanning, lav inntekt og dårlig helse har lite samvær

Tabell 4.1 viser at det først og fremst er mange som har lite samvær med barna blant samværsfedre med lav utdanning, de som står utenfor arbeidsmarkedet eller ikke arbeider full tid, har lav inntekt, dårlig økonomi og dårlig helse. Dette gjelder enten vi ser på lite samvær overhodet (ikke samvær siste år) eller lite månedlig samvær (ikke samvær en vanlig måned, maksimum tre dager samvær en vanlig måned, verken månedlig samvær eller annen kontakt siste måned). Vi ser for eksempel at andelen som ikke hadde samvær siste år var bare 11 prosent blant dem med grunnskole som høyeste utdanning og 12 prosent blant dem med inntekt under 250 000 kr, mot 6 prosent blant alle samværsfedre. Andelen som ikke har samvær en vanlig måned er 25 prosent blant dem med grunnskole og 34 prosent blant dem med inntekt under 250 000 kr, mot 12 prosent blant alle samværsfedre. Vi ser også at det er flere med lite samvær blant dem som er gift enn blant dem som er samboere eller enslige på intervju tidspunktet.

... men mange med lite samvær har andre former for kontakt

Blant dem som ikke er sammen med barnet en vanlig måned, er det mange som har andre former for kontakt ved at de for eksempel skriver til hverandre, snakker på telefonen eller har kontakt via sosiale medier. Bare 5 prosent av samværsfedrene med grunnskole hadde verken månedlig samvær eller annen kontakt siste måned, til tross for at 18 prosent i denne gruppen, som tidligere nevnt, ikke hadde månedlig samvær med sine barn.

Så langt har vi basert oss på opplysninger fra samværsfedrene selv. I tabell 4.2 baserer vi oss på opplysninger som bosteds mødrene gir om samværsfedrenes kontakt med sine barn. Selv om opplysningene fra mødrene alt i alt viser en noe høyere andel fedre som har lite samvær med sine barn, enn det fedrenes svar viser, ser det ut til at fordelingen mellom ulike grupper av bosteds mødre i mangt og mye ligner på fordelingen mellom de samme gruppene av samværsfedre.

Tabell 4.1. Andel samværsfedre som har lite kontakt med barna etter ulike mål, gruppert etter kjennetegn ved fedrene selv 2012. Prosent

	Ikke sett barnet siden brudd eller fødsel	Ikke samvær siste år	Ikke månedlig samvær	Maks 3 dager samvær per måned	Verken telefon- kontakt eller månedlig samvær	Antall ¹
Alle	2	6	12	18	3	1045/998
Intervjupersonens alder						
18-29 år	2	5	7	16	2	56/48
30-34 år	1	7	11	18	4	102/97
35-39 år	3	6	13	20	1	156/147
40-44 år	1	4	13	17	2	287/276
45 år +	1	5	12	19	3	444/430
Intervjupersonens utdanning						
Grunnskole	3	11	18	25	5	243/229
Videregående skole	1	4	11	17	2	507/484
Universitet/høgskole	0	1	7	11	0	269/260
Hovedsakelig virksomhet						
Yrkesaktiv	1	5	10	16	3	891/850
Student/skoleelev	-	-	8	18	-	21/20
Arbeidsufør/pensjonist	5	11	23	36	4	60/58
Hjemmearbeidende	:	:	:	:	:	1/1
Arbeidsledig	3	15	26	37	4	46/43
Annet	:	:	:	:	:	19/19
Vanlig ukentlig arbeidstid						
-30 timer	4	10	24	29	2	56/55
31-40 timer	1	4	10	16	3	586/558
41 timer	1	3	8	13	1	252/240
Ikke yrkesaktiv	3	11	21	31	4	134/129
Inntekt etter skatt						
Under 250 000 kr	5	12	23	34	4	215/
250 000 – 299 999 kr	1	7	13	19	5	145/
300 000 – 399 999 kr	1	4	11	16	2	306/
400 000 kr +	0	1	4	9	1	378/
Landsdel for bosted						
Akershus og Oslo	1	5	12	19	3	209/201
Østlandet ellers	1	7	11	18	3	282/273
Agder og Rogaland	2	5	11	17	2	186/174
Vestlandet	1	3	7	15	2	138/135
Trøndelag	2	5	10	15	1	88/82
Nord-Norge	3	8	20	25	4	142/133
Samlivsstatus nå						
Gift	2	8	17	24	7	198/194
Samboer	1	2	10	15	1	210/208
Enslig	2	6	11	17	2	637/596
Intervjupersonens helse						
Utmerket	1	2	9	14	1	268/256
Meget god	1	5	8	15	2	352/338
God	1	7	13	19	4	242/228
Nokså god	4	9	17	28	3	118/111
Dårlig	3	13	28	36	8	56/56
Problemer med løpende utgifter						
Ofta	1	12	21	28	7	77/75
Av og til	1	3	12	20	2	119/116
En sjelden gang	3	11	19	26	4	162/151
Aldri	1	4	9	15	2	676/645
Uoppgitt	:	:	:	:	:	11/9
Intervjupersonen mottar sosialhjelp						
Ja	7	24	32	47	8	50/46
Nei	1	4	10	16	2	994/952

¹ For de fleste mål vises fordelingen for alle samværsfedre (N=1045). For mål som fanger opp samvær et helt år tilbake i tid (ikke samvær siste år), vises fordelingen for samværsfedre som har minst ett år siden brudd og/eller der det yngste barnet i foreldrerelasjonen er minst ett år gammelt (N=998).

Lite samvær mellom far og barn når mor har dårlig helse

Andelen samværsforeldre som har lite samvær med barna er høyere når mor har lav utdanning, står utenfor arbeidsstyrken, har lav inntekt eller dårlig helse, enn når mor har høy utdanning, er yrkesaktiv, har høy inntekt eller god helse. Det siste kan virke overraskende. Man kunne kanskje vente at mødre med nedsatt helse har større behov for avlastning fra barnas far enn mødre med god helse, og at disse dermed ville stille opp og avlaste dem. Det kan skyldes at mødre med god og dårlig

helse også er ulike på andre måter, og at det er disse ulikhetene som bidrar til mindre samvær i det daglige når mor har dårlig helse enn når hun har god helse. Det vil de multivariate analysene kunne bidra til å kaste lys over.

Tabell 4.2. Andel bostedsmødre der far har lite kontakt med barna etter ulike mål, gruppert etter kjennetegn ved mødrene. 2012. Prosent

	Ikke sett barnet siden brudd eller fødsel	Ikke samvær siste år	Ikke månedlig samvær	Maks 3 dager samvær per måned	Verken telefonkontakt eller månedlig samvær	Antall ¹
Alle	3	10	21	31	5	1119/1077
Intervjupersonens alder						
18-29 år	8	14	20	31	4	109/101
30-34 år	1	11	21	28	8	123/120
35-39 år	2	7	19	27	5	220/211
40-44 år	3	12	24	32	5	323/314
45 år +	3	8	22	35	4	344/331
Intervjupersonens utdanning						
Grunnskole	7	19	31	41	9	213/199
Videregående skole	2	7	19	28	3	443/429
Universitet/høgskole	2	7	18	28	3	446/434
Hovedsakelig virksomhet						
Yrkesaktiv	2	8	19	28	4	919/893
Student/skoleelev	5	19	28	40	10	75/70
Arbeidsufør/pensjonist	14	26	43	59	9	42/40
Hjemmearbeidende	:	:	:	:	:	13/10
Arbeidsledig	-	8	25	31	7	30/28
Annet	14	21	31	47	4	35/33
Vanlig ukentlig arbeidstid						
-30 timer	4	8	18	31	2	210/200
31-40 timer	2	8	20	28	5	642/625
41 timer	2	11	16	25	5	96/95
Ikke yrkesaktiv	8	21	32	46	9	156/144
Inntekt etter skatt						
Under 250 000 kr	6	16	26	36	7	221/
250 000 – 299 999 kr	6	11	22	29	3	304/
300 000 – 399 999 kr	3	9	19	29	5	489/
400 000 kr +	2	9	23	34	5	329/
Landsdel for bosted						
Akershus og Oslo	2	10	18	27	7	221/212
Østlandet ellers	3	9	18	30	5	304/290
Agder og Rogaland	3	9	23	30	6	195/190
Vestlandet	5	10	19	32	2	171/168
Trøndelag	-	6	18	27	5	86/81
Nord-Norge	5	16	34	43	5	142/136
Samlivsstatus nå						
Gift	6	16	31	39	8	157/155
Samboer	1	6	19	29	4	202/200
Enslig	3	10	20	30	5	760/722
Intervjupersonens helse						
Utmerket	3	9	21	28	5	325/315
Meget god	2	7	19	29	4	304/296
God	2	8	19	29	5	274/264
Nokså god	7	18	24	34	7	152/144
Dårlig	9	18	32	55	4	59/55
Problemer med løpende utgifter						
Ofte	4	9	20	39	4	90/87
Av og til	4	10	22	31	5	162/152
En sjelden gang	2	11	25	34	8	149/148
Aldri	4	11	21	31	5	573/560
Uoppgitt	2	7	17	25	3	145/130
Intervjupersonen mottar sosialhjelp						
Ja	8	22	32	51	6	51/43
Nei	3	10	21	30	5	1068/1034

¹ For de fleste mål vises fordelingen for alle bostedsmødre (N=1119). For mål som fanger opp samvær et helt år tilbake i tid (Ikke samvær siste år), vises fordelingen for bostedsmødre som har minst ett år siden brudd og/eller der det yngste barnet i foreldrerelasjonen er minst ett år gammelt (N=1077).

Lite samvær når mor er gift

Som for fedrene, er andelen samværsfedre med lite samvær høyere når mor er gift på intervju tidspunktet enn når hun har samboer eller er enslig. Dette gjelder enten vi ser på lite samvær overhodet (ikke samvær siste år) eller lite månedlig samvær. Derimot er det ingen forskjell i andelen fedre med lite samvær etter om mor arbeider deltid eller full tid, eller etter om mor gir uttrykk for at hun har økonomiske problemer eller ikke, men både mødre og fedre som mottar sosialhjelp, rapporterer om en høyere andel fedre med lite samvær enn de som ikke mottar sosialhjelp, gjør. Størst er forskjellen for fedrene, men det er relativt få som mottar sosialhjelp både blant fedrene og mødrene, og tallene for denne gruppen er derfor usikre.

Tabell 4.3. Andel samværsfedre som har lite kontakt med barna etter ulike mål, gruppert etter trekk ved foreldrerelasjonen. 2012. Prosent

	Ikke sett barnet siden brudd eller fødsel	Ikke samvær siste år	Ikke månedlig samvær	Maks 3 dager samvær per måned	Verken telefonkontakt eller månedlig samvær	Antall ¹
Alle	2	6	12	18	3	1045/998
Tid siden samlivsbrudd						
Under 2 år	1	2	2	9	-	105/73
2-4 år	3	4	8	14	1	259/259
5-7 år	0	2	11	14	2	247/247
8-10 år	1	5	12	18	4	191/191
11 år +	2	12	23	32	7	228/228
Samlivsstatus ved samlivsbrudd						
Gift med barnets andre forelder	1	4	11	15	2	386/370
Samboer med barnets andre forelder	1	4	9	16	2	511/488
Har aldri bodd sammen	4	17	24	36	9	126/124
Samlivets varighet						
1 - 4 år	1	10	12	19	3	195/189
5 - 9 år	1	3	13	17	2	301/293
10 - 14 år	2	3	7	13	1	182/176
15 - 17 år	2	2	4	9	1	205/196
Under ett år/ikke bodd sammen	3	16	24	35	11	133/130
Antall barn i relasjonen						
1 barn	2	7	14	22	3	707/680
2 barn	1	2	7	10	1	293/279
3 barn +	-	4	10	10	3	45/39
Yngste barns alder						
0 - 4 år	5	8	9	18	2	109/100
5 - 9 år	1	5	10	15	3	275/256
10 - 14 år	1	4	10	14	2	388/378
15 år +	2	7	18	28	3	273/264
Reisetid til samværsforelder						
Gangavstand	0	2	3	7	1	293/283
Reisetid på 1/2 time eller mindre	1	4	7	11	1	467/441
Mer enn 1/2 time, under 2 1/2 time	1	8	15	26	5	164/156
2 1/2 time eller mer	7	16	45	62	5	111/108
Konflikt med tidligere partner						
I stor grad	5	17	34	45	11	173/169
Til en viss grad	2	5	13	22	2	172/166
I liten grad	0	2	10	17	1	319/302
Ikke i det hele tatt	1	2	14	20	3	365/346
Tok seg mest av barnet før brudd						
Mor	1	4	10	16	2	336/322
Like mye	1	3	9	15	1	502/477
Far	2	4	11	17	2	76/73
Bodde ikke sammen	4	17	24	36	9	126/124
Beholdt felles bolig ved brudd						
Far	1	2	8	14	1	388/366
Mor	2	5	10	16	2	387/373
Begge	:	:	:	:	:	7/6
Ingen	2	4	13	18	2	134/129
Bodde ikke sammen	4	17	24	36	9	126/124

¹ For de fleste mål vises fordelingen for alle samværsfedre (N=1045). For mål som fanger opp samvær et helt år tilbake i tid (Ikke samvær siste år), vises fordelingen for samværsfedre som har minst ett år siden brudd og/eller der det yngste barnet i foreldrerelasjonen er minst ett år gammelt (N=998).

Tabell 4.3 viser andelen med lite samvær overhodet og lite månedlig samvær, etter ulike indikatorer for lite samvær, mellom samværsforeldre og barn, ifølge samværsfedrene selv og etter *kjennetegn ved foreldrerelasjonen*.

Når reisetiden er lang, er mange fedre uten regelmessig besøkskontakt

Tabell 4.3 viser at andelen samværsfedre som har lite samvær med barna er spesielt høy når det er lenge siden samlivsbruddet, når foreldrene ikke har bodd sammen, når barna er 15 år eller eldre, når det er stor grad av konflikt mellom foreldrene og spesielt når reisetiden mellom de to foreldrenes hjem er lang. Dette gjelder enten vi ser på lite samvær overhode (ikke samvær siste år) eller lite månedlig samvær. Vi ser for eksempel at andelen som ikke hadde samvær siste år var 17 prosent blant dem som aldri hadde bodd sammen og 16 prosent blant dem med reisetid på to og en halv time eller mer, mot 6 prosent blant alle samværsfedre. Nesten halvparten av samværsfedrene (45 prosent) med så lang reisetid hadde ikke samvær en vanlig måned og nesten to av tre (62 prosent) hadde maksimum tre dager samvær en vanlig måned.

... men de har ofte annen type kontakt

I mange tilfeller hvor det er lang reiseavstand og lite samvær i det daglige, har fedrene annen type kontakt med barna sine. Bare 5 prosent av samværsfedrene med en reisetid på to og en halv time eller mer til barnets andre forelder, hadde verken kontakt en vanlig måned eller annen form for kontakt (telefon, sosiale media, epost e.l.) siste måned. Dette var ikke mer enn i mange andre grupper av samværsfedre.

To av tre fedre med lang reisetid har ikke regelmessig månedlig samvær med barnet ifølge mor

Tabell 4.4 viser andelen samværsfedre med lite samvær ifølge de samme målene for lite samvær og de samme bakgrunnskjenningene som i tabell 4.3, men basert på opplysninger fra mødrene. Selv om andelen samværsfedre med lite kontakt blir høyere når vi spør mor enn når vi spør far, viser det seg at fordelingen etter ulike kjennetegn ved foreldrerelasjonen i tabell 4.4 stemmer godt overens med den vi fant i tabell 4.3. Også når vi som i tabell 4.4 baserer oss på mødrenes svar, finner vi at andelen med lite månedlig samvær er spesielt høy når reisetiden mellom mors og fars hjem er lang. Ifølge mødrenes svar er det nesten to av tre samværsfedre (62 prosent) med minst to og en halv times reisetid som ikke har samvær med barnet en vanlig måned, og fire av fem (79 prosent) hadde maksimum tre dagers samvær en vanlig måned. Ifølge fedrenes svar var det, som vi har sett, 45 prosent i denne gruppen med lengst reisetid som hadde månedlig samvær med barnet, mens 62 prosent hadde maksimum tre dagers månedlig samvær.

Tabell 4.4. Andel bostedsmødre der far har lite kontakt med barna, etter ulike mål, gruppert etter trekk ved foreldrerelasjonen. 2012. Prosent

	Ikke sett barnet siden brudd eller fødsel	Ikke samvær siste år	Ikke månedlig samvær	Maks 3 dager samvær per måned	Verken telefonkontakt eller månedlig samvær	Antall ¹
Alle	3	10	21	31	5	1119/1077
Tid siden samlivsbrudd						
Under 2 år	1	4	9	22	-	109/78
2-4 år	3	5	11	21	2	276/276
5-7 år	4	11	19	24	4	240/240
8-10 år	2	8	22	30	5	226/226
11 år +	5	19	40	53	11	257/257
Samlivsstatus ved samlivsbrudd						
Gift med barnets andre forelder	2	7	16	26	3	419/403
Samboer med barnets andre forelder	2	7	18	26	4	524/501
Har aldri bodd sammen	9	26	43	55	14	156/155
Samlivets varighet						
1 - 4 år	3	13	25	32	7	210/204
5 - 9 år	1	5	17	26	2	283/278
10 - 14 år	1	4	13	22	2	218/207
15 - 17 år	2	5	11	24	1	215/207
Under ett år/ikke bodd sammen	10	26	42	54	13	165/164
Antall barn i relasjonen						
1 barn	4	12	26	36	6	734/711
2 barn	2	6	13	21	3	343/328
3 barn +	3	7	12	21	3	42/38
Yngste barns alder						
0 - 4 år	6	11	21	31	3	128/117
5 - 9 år	4	10	16	22	5	265/246
10 - 14 år	2	8	17	26	5	432/426
15 år +	4	14	34	47	6	294/288
Reisetid til samværsforelder						
Gangavstand	1	4	6	10	1	291/279
Reisetid på 1/2 time eller mindre	2	6	13	21	3	493/475
Mer enn 1/2 time, under 2 1/2 time	3	13	30	47	7	168/162
2 1/2 time eller mer	10	24	62	79	9	144/142
Konflikt med tidligere partner						
I stor grad	8	25	38	50	12	156/152
Til en viss grad	3	7	16	26	2	218/206
I liten grad	-	3	13	24	2	340/330
Ikke i det hele tatt	3	9	20	28	5	371/359
Tok seg mest av barnet før brudd						
Mor	3	8	19	28	4	712/682
Like mye	2	6	14	23	2	243/235
Far	:	:	:	:	:	5/4
Bodde ikke sammen	9	26	43	55	14	156/155
Beholdt felles bolig ved brudd						
Far	2	4	13	20	2	371/358
Mor	3	9	20	31	4	426/409
Begge	2	10	23	31	4	46/41
Ingen	2	10	20	33	5	119/114
Bodde ikke sammen	9	26	43	55	14	156/155

¹ For de fleste mål vises fordelingen for alle bostedsmødre (N=1119). For mål som fanger opp samvær et helt år tilbake i tid (ikke samvær siste år), vises fordelingen for bostedsmødre som har minst ett år siden brudd og/eller der det yngste barnet i foreldrerelasjonen er minst ett år gammelt (N=1077).

4.3. Multivariate analyser av månedlig samvær

Vi har vist en rekke bivariate sammenhenger mellom andelen fedre med lite kontakt med barna på den ene siden, og ulike kjennemerker ved far, ved mor og ved foreldrerelasjonen på den andre siden. En bivariat sammenheng mellom for eksempel fars helse og andelen med lite kontakt med barnet kan imidlertid bunne i at fedre med ulik helsetilstand skiller seg systematisk fra hverandre på andre områder som har betydning for kontakten mellom far og barn, for eksempel inntekt. Dersom fedre med nedsatt helse gjennomgående har lavere inntekt enn dem med god helse, kan den bivariate sammenhengen mellom helse og lite kontakt svekkes, eller forsvinne helt, når vi ser på betydningen av helse og inntekt samtidig. Likedan kan den bivariate sammenhengen mellom tid siden bruddet

mellom foreldrene og lite kontakt med barna, dels være knyttet til at fedre som har lang tid siden bruddet med barnas mor, skiller seg systematisk fra andre fedre med kortere tid siden bruddet på områder som har betydning for kontakten med barna. Det kan for eksempel tenkes at de oftere bor langt unna barna og oftere har inngått nytt samliv.

I det følgende vises resultatene vi får når vi ved hjelp av multivariat analyse tar hensyn til dette og sammenligner grupper som er like på flere kjennemerker samtidig. Vi har plukket ut ett av målene for lite samvær som ble vist i tabellene 4.1 – 4.4, *har ikke kontakt med barnet i en vanlig måned*, og undersøker om de faktorene som ser ut til å ha betydning for om far har lite samvær med barnet i disse tabellene, fortsatt har betydning når vi kontrollerer for andre relevante faktorer. Vi er her først og fremst opptatt av hvilke faktorer som samvarierer med det månedlige samværet, ikke mer sporadisk samvær og heller ikke andre former for kontakt mellom far og barn.

Fleire av grupperingsvariablene som benyttes i tabellene 4.1 – 4.4, fanger opp forhold som er sterkt korrelert med hverandre. Dette gjelder særlig variablene fars inntekt, problemer med løpende utgifter, bruk av sosialhjelp, hovedsakelig virksomhet og vanlig ukentlig arbeidstid. Vi har valgt å inkludere inntektsvariabelen i de multivariate analysene ettersom det er denne som mest direkte sier hvor store økonomiske ressurser far har kontroll over, noe som kan ha betydning for hans mulighet til å ha kontakt med barnet. Vi har også utelatt intervjupersonens alder. Denne er både sterkt korrelert med inntekt og tid siden brudd. Variablene landsdel for bosted, samlivets varighet og hvem som beholdt den felles boligen etter bruddet ble utelatt fordi de bivariate analysene og/eller foreløpige multivariate analyser tydet på at de hadde liten eller ingen betydning. Barnets kjønn er inkludert i de multivariate analysene, selv om denne variabelen ikke inngår i de bivariate analysene. Tidligere analyser tyder på at gifte fedres investering i barnet er noe høyere når barnet er en gutt enn når det er en jente (Raley og Bianchi 2006), og at delt bosted er mer sannsynlig når barnet er en gutt enn når det er en jente (Cancian og Meyer 1998; Kitterød og Lyngstad 2012). Kanskje er det da også større sannsynlighet for mye samvær og mindre sannsynlighet for lite samvær når barnet er en gutt?

Vi estimerer tilbøyeligheten for at samværsfar ikke har månedlig kontakt med barnet. Den avhengige variabelen er todelt, og vi benytter logistisk regresjonsanalyse. Resultatene presenteres som oddsforhold. Det kan forstås som den relativt høyere eller lavere sjansen som en person i én gruppe av samværsfedre har for å ha lite kontakt med barnet, sammenlignet med referansekategorien. Et oddsforhold høyere enn 1 innebærer større sjanse enn referansekategorien for at samværsforelderen har lite kontakt med barnet, mens et oddsforhold lavere enn 1 innebærer mindre sjanse for at samværsforelderen har lite kontakt.

Fedre som bor langt fra barnas mor og som heller ikke har bodd sammen med henne, har sjelden månedlig samvær med barnet

I den tidligere refererte rapporten om hvilke samværsforeldre som har lite kontakt med barna (Kitterød 2008) ble det også gjennomført multivariate analyser av hvorvidt faren hadde hatt samvær med barnet siste måned eller ikke. Analysene viste at det særlig var samværsfedre med lav inntekt, forholdsvis kort utdanning,⁴ nedsatt helse, store tenåringsbarn, og som ikke har bodd sammen med barnets mor, hvor tilbøyeligheten for ikke å ha sett barnet siste måned er stor. Videre tydet analysene på at fedre med lang tid siden bruddet og fedre som er etablert med ny partner, oftere enn andre fedre bor langt unna barnet, og at de av den grunn oftere enn andre fedre hadde lite månedlig kontakt med barnet. I tråd med hva man kunne forvente, er det en sterk sammenheng mellom reisetiden mellom far og barn, og det

⁴ Kitterød (2005) benytter en noe annen definisjon på de ulike utdanningsnivåene enn vi benytter her. Se note 3.

ikke å ha sett barnet siste måned. Man fant også at fedre som rapporterte at forholdet til barnets mor i stor grad var konfliktfylt, oftere enn andre fedre ikke har sett barnet siste måned.

Vi forventer at det også i 2012 er slik at reiseavstand mellom far og barn og om far og mor har bodd sammen eller ikke, betyr mye for om far har lite samvær med barnet. Lang reisetid er en praktisk hindring som gjør at far og barn ikke kan treffes så ofte som de kanskje hadde ønsket. I de bivariate analysene så vi da også at nesten halvparten av (45 prosent) samværsfedrene som bodde langt fra barnet, oppgav at de ikke hadde samvær med barnet en vanlig måned (tabell 4.3). Når mor og far ikke har bodd sammen, verken som gifte eller samboere, kan det være at det dreier seg om et relativt kortvarig forhold hvor det tradisjonelt ikke har vært vanlig at faren engasjerer seg i barnet i særlig grad. De bivariate analysene viser at én av fire (24 prosent) samværsfedre som ikke har bodd sammen med barnets mor, heller ikke oppgir å ha månedlig kontakt med barnet. Blant samværsfedre som har bodd sammen med barnets mor, enten som gift eller samboer, er det bare én av ti (henholdsvis 11 og 9 prosent) som har så lite kontakt med barnet (tabell 4.3).

I tabell 4.5 er begge disse variablene inkludert i modellene. Vi ser at sjansen for at en samværsfar ikke har månedlig samvær med barnet, er rundt tjue ganger høyere når reisetiden mellom far og barn er mer to og en halv time, enn når de bor mindre enn en halv time fra hverandre, 21 ganger ifølge fedrene og 18 ganger ifølge mødrene. De samværsfedrene som har en reiseavstand på en halv time eller mer, men mindre enn to og en halv time, har omtrent dobbelt så stor sjanse for ikke å ha månedlig samvær med barnet som dem med mindre enn en halv times reisetid.

Lite månedlig samvær når konfliktnivået er høyt

Både fedrenes og mødrenes svar tyder på at høyt konfliktnivå dem i mellom henger sammen med lite samvær mellom far og barn. Det er vanskelig å si om det er det høye konfliktnivået som er årsak til det lave samværet eller omvendt. Når mor har lav utdanning (kanskje også når far har det) er sjansen høy for at far har lite samvær med barnet. Det samme gjelder når far har lav inntekt eller har dårlig helse. Samværsfedre med over ti år siden bruddet ser ut til å ha tre, fire ganger så stor sjanse for ikke å ha månedlig samvær med barnet, som dem som skilte lag for mindre enn fem år siden. Antall barn de to foreldrene har sammen, og det yngste barnets alder og kjønn ser også ut til å ha en viss betydning. Derimot ser det ikke ut til å bety noe om foreldrene bor sammen med en annen partner på intervju-tidspunktet.

Mors helse uten betydning?

Mors helse ser ikke ut til å ha betydning for om far har lite samvær med barnet. Dette er i strid med Kitterød (2008). Hun fant at far oftere mangler hverdagslig kontakt med barna når mor har dårlig helse enn når hun har god helse. Det kan, som Kitterød selv påpeker, skyldes at hun måtte benytte en definisjon av foreldrenes helse basert på registeropplysninger om mottatte stønader samt foreldrenes egne opplysninger om sine hovedsakelige gjøremål, mens det ønskelige ville ha vært å spørre foreldrene direkte om helsen deres, slik det er gjort i våre data fra *Undersøkelsen om samvær og bosted 2012*. Vi skal senere se kun på de foreldrene som tidligere har bodd sammen og som fortsatt bor relativt nær hverandre. For denne gruppen viser det seg at mors helse har betydning for om far har lite kontakt med barnet eller ikke (se tabell 4.7 og kommentarene til den).

Tabell 4.5. Resultater fra logistisk regresjon av at det ikke er månedlig samvær mellom samværsfar og barn sammenlignet med at det er slikt samvær. Svar fra alle samværsfedre og alle bostedsmødre. Oddsratene. 2012

	Samværsfedre	Bostedsmødre
Intervjupersonens utdanningsnivå (ref: høyere utdanning)		
Videregående skole	1,46	1,66
Grunnskole	2,11 [†]	3,12 ^{***}
Intervjupersonens inntekt (ref: 400 000 kr +)		
300 000 kr – 399 999 kr	2,51	0,61
250 000 kr – 299 999 kr	1,28	0,78
Under 250 000 kr	3,12 ^{**}	0,55
Samlivsstatus ved brudd (ref: gift/samboer)		
Aldri bodd sammen	1,91 [†]	2,40 ^{***}
Tid siden brudd (ref: 0-4 år)		
5-7 år	3,78	2,59
8-10 år	3,80	3,14 [†]
11 år +	3,88	3,55 [*]
Antall barn i relasjonen (ref: minst to barn)		
Ett barn	1,17	1,84 [*]
Yngste barns alder (ref: 0-9 år)		
10 – 14 år	0,56 ^{**}	0,66 ^{**}
15 – 17 år	1,84 ^{**}	1,41 [*]
Yngste barns kjønn (ref: gutt)		
Jente	2,28 ^{**}	1,24
Samlivsstatus ved intervju tidspunktet (ref: gift/samboer)		
Enslig	1,15	0,99
Intervjupersonen har dårlig helse (ref: nei)		
Ja	2,45 [*]	1,13
Konflikt med tidligere partner (ref: nei)		
Ja	7,05 ^{***}	3,13 ^{***}
Reisetid til barnet (ref: maksimum ½ time)		
Mer enn ½ time, under 2 ½ time	2,02 ^{**}	3,76
2 ½ time eller mer	21,25 ^{***}	18,10 ^{***}
R ²	0,39	0,31
Antall	964	1 047

[†]p<0,1, *p<0,05, **p<0,01, ***p<0,001

Lav inntekt ingen hindring for fars samvær når foreldrene har bodd sammen

I tabell 4.6 har vi begrenset analyseutvalget til samværsfedre og bostedsmødre som tidligere bodde sammen. Med denne avgrensingen forsterkes sammenhengen mellom reiseavstand, fars helse, barnets alder og kjønn, mors utdanning, graden av konflikt mellom foreldrene og tilbøyeligheten til ikke å ha månedlig samvær. Derimot svekkes sammenhengen mellom fars inntekt og tilbøyeligheten til ikke å ha månedlig samvær. Det ser altså ut til at lang reisetid og dårlig helse er mer av en barriere når far har bodd sammen med mora tidligere og dermed kanskje hatt et nærmere forhold til barnet, enn når de ikke har bodd sammen. Videre kan det se ut til at fars inntekt ikke er en like begrensende faktor for farens kontakt med barnet når det dreier seg om foreldre som har bodd sammen (jf. tabell 4.5).

Tabell 4.6. Resultater fra logistisk regresjon av at det ikke er månedlig samvær mellom samværsfar og barn sammenlignet med at det er slikt samvær. Svar fra alle tidligere gifte/samboende samværsfedre og samværs mødre. Oddsratene. 2012

	Samværsfedre	Bostedsmødre
Intervjupersonens utdanningsnivå (ref: høyere utdanning)		
Videregående skole	1,47	1,94
Grunnskole	2,51+	4,22***
Intervjupersonens inntekt (ref: 400 000 kr +)		
300 000 kr – 399 999 kr	1,92	0,59
250 000 kr – 299 999 kr	1,22	0,74
Under 250 000 kr	2,48*	0,69
Tid siden brudd (ref: 0-4 år)		
5-7 år	4,24*	2,26
8-10 år	1,97	2,11
11 år +	1,94	2,24
Antall barn i relasjonen (ref: minst to barn)		
Ett barn	1,26	2,15*
Yngste barns alder (ref: 0-9 år)		
10 – 14 år	1,09*	1,50
15 – 17 år	6,91***	3,80**
Yngste barns kjønn (ref: gutt)		
Jente	2,89**	1,22
Samlivsstatus ved intervju tidspunktet (ref: gift/samboer)		
Enslig	1,45	1,26
Intervjupersonen har dårlig helse (ref: nei)		
Ja	4,79**	1,09
Konflikt med tidligere partner (ref: nei)		
Ja	8,61***	3,15***
Reisetid til barnet (ref: maksimum ½ time)		
Mer enn ½ time, under 2 ½ time	1,73**	4,34
2 ½ time eller mer	36,54***	27,77***
Samlivets varighet (ref: 15 år +)		
10 – 14 år	2,36	1,75
5 – 9 år	5,06	2,29
Under 5 år	2,20	2,32
Tok seg mest av barna før bruddet (ref: far/like mye)		
Mor	1,71	1,79*
R ²	0,42	0,33
Antall	832	883

*p<0,1, **p<0,05, ***p<0,01, ****p<0,001

Lite månedlig samvær når mor og far bor langt fra hverandre og aldri har bodd sammen og dessuten har lav utdanning eller dårlig helse

I tabell 4.7 har vi foretatt nok en avgrensning av analyseutvalget. Der er analysene basert på svar fra alle tidligere gifte eller samboende foreldre som bor maksimum en halv times reisetid fra hverandre. Med denne avgrensningen forsterkes sammenhengen mellom foreldrenes utdanning, helse og konfliktnivået dem imellom og tilbøyeligheten for ikke å ha månedlig samvær ytterligere. Både mors og fars utdanning og helse ser ut til å ha betydning for om det er månedlig samvær mellom far og barn. Når foreldre som tidligere bodde sammen, fortsatt bor i nærheten av hverandre, øker lav utdanning eller dårlig helse hos den ene eller den andre av foreldrene sjansen for at far ikke er sammen med barnet i en vanlig måned. Med denne avgrensningen ser det også ut til at det får betydning hvem som tok seg mest av barna før bruddet. Dersom det var mor, er sannsynligheten for at far ikke har månedlig samvær med barnet, tre ganger så høy som hvis far tok seg av barna minst halvparten av tiden.

Tabell 4.7. Resultater fra logistisk regresjon av at det ikke er månedlig samvær mellom samværsfar og barn sammenlignet med at det er slikt samvær. Svar fra alle tidligere gifte/samboende samværsfedre og samværs mødre som bor maksimum en halv time fra hverandre. Oddsratene. 2012

	Samværsfedre	Bostedsmødre
Intervjupersonens utdanningsnivå (ref: høyere utdanning)		
Videregående skole	6,05	2,02
Grunnskole	11,51*	4,42**
Intervjupersonens inntekt (ref: 400 000 kr +)		
300 000 kr – 399 999 kr	1,88	0,57
250 000 kr – 299 999 kr	3,71	0,41
Under 250 000 kr	3,29	0,24
Tid siden brudd (ref: 0-4 år)		
5-7 år	4,44	1,11
8-10 år	1,20	1,07
11 år +	3,40	0,92
Antall barn i relasjonen (ref: minst to barn)		
Ett barn	2,32	3,51*
Yngste barns alder (ref: 0-9 år)		
10 – 14 år	3,42	2,49
15 – 17 år	7,43 [†]	12,02***
Yngste barns kjønn (ref: gutt)		
Jente	2,32	0,99
Samlivsstatus ved intervju tidspunktet (ref: gift/samboer)		
Enslig	2,44	1,62
Intervjupersonen har dårlig helse (ref: nei)		
Ja	7,18**	5,04**
Konflikt med tidligere partner (ref: nei)		
Ja	15,32***	3,61***
Samlivets varighet (ref: 15 år +)		
10 – 14 år	4,29	1,38
5 – 9 år	4,76	3,34
Under 5 år	2,09	5,48*
Tok seg mest av barna før bruddet (ref: far/like mye)		
Mor	3,38*	3,18*
R ²	0,40	0,25
Antall	627	657

[†]p<0,1, *p<0,05, **p<0,01, ***p<0,001

Bostedsmødrenes svar tyder også på at det er større sjans for lite månedlig samvær når foreldrene har ett barn felles enn når de har flere, større når barnet er midt i tenårene enn når det er under ti år, større etter korte enn etter lange samliv. Det er for eksempel tolv ganger større sjans for at et barn i alderen 15-17 år ikke har månedlig samvær med faren enn et barn under ti år. Fedrenes svar synes langt på veg å bekrefte dette, men her er resultatene mer usikre. Oddsratene er ikke signifikante på 5 prosent nivå.

5. Samvær i ferier

5.1. Feriesamvær og samvær i det daglige

Geografisk nærhet til barna sees ofte på som en forutsetning for at foreldre som ikke bor sammen med barna sine, skal kunne ha en aktiv omsorgsrolle. Både norske og utenlandske studier viser at reisetiden mellom foreldrene er blant de faktorene som har størst betydning for samværsforeldres kontakt med barna. Samværet avtar klart med reisetidens lengde (Seltzer 1991; Arditti og Keith 1993; Christoffersen 1996; Jensen og Clausen 1997; Steward 1999; Skevik og Hyggen 2002; Thuen 2004; Kitterød 2004 og 2005; kapittel 4 her). Dette gjelder først og fremst det ordinære månedlige samværet. Enkelte studier tyder på at reisetiden har mindre betydning for samvær i ferier enn for samvær i det daglige (Thuen 2004). Et lignende mønster er avdekket i USA (Stephen, Freedman og Hess 1993).

Kitterød (2006) har vist at reisetiden riktignok ikke spiller samme sterke rolle for omfanget av feriesamvær som for omfanget av månedlig samvær. Det er likevel

fortsatt slik at antall ferier reduseres med økt reisetid. Derimot finner hun ingen sammenheng mellom reisetid og antall feriedager. Det totale omfanget av feriesamvær synes dermed ikke å ha noen sammenheng med reisetiden mellom samværsforeldre og barn.

Tabell 5.1 og 5.2 viser at det er klar sammenheng mellom feriesamvær og månedlig samvær. Enten vi legger samværsfedrenes (tabell 5.1) eller omsorgsmødrenes svar (tabell 5.2) til grunn, ser det ut til at samværsfedrene med mest samvær i det daglige også har mest feriesamvær, og omvendt: at de med minst samvær i det daglige også har minst samvær i ferier.

Tabell 5.1. Feriesamvær mellom samværsfedre og barn siste år etter omfanget av månedlig samvær. Samværsfedre som har minst ett år siden brudd og/eller der det yngste barnet i foreldrerelasjonen er minst ett år gammelt. 2012. Prosent

	Antall ferier siste år			I alt	Antall
	0 ferier	1-2 ferier	3-4 ferier		
Alle	9	23	68	100	998
Månedlig samvær					
0 dager	58	22	20	100	121
1-3 dager	17	43	40	100	58
4-7 dager	3	25	72	100	199
8-12 dager	0	26	74	100	298
13 dager +	0	15	84	100	306
Uoppgitt	:	:	:	100	16

Tabell 5.2. Feriesamvær mellom far og barn siste år etter omfanget av månedlig samvær. Bostedsmødre som har minst ett år siden brudd og/eller der det yngste barnet i foreldrerelasjonen er minst ett år gammelt. 2012. Prosent

	Antall ferier siste år			I alt	Antall
	0 ferier	1-2 ferier	3-4 ferier		
Alle	17	30	53	100	1077
Månedlig samvær					
0 dager	63	26	12	100	240
1-3 dager	14	47	40	100	95
4-7 dager	5	43	52	100	254
8-12 dager	1	22	77	100	257
13 dager +	-	20	80	100	215
Uoppgitt	:	:	:	100	16

Kitterød (2006) fant også at det stort sett var de samme faktorene som hadde betydning for månedlig samvær som for feriesamvær. Unntaket var barnas alder. Fedre med store tenåringsbarn har, noe mindre månedlig samvær enn dem med mindre barn, mens det ikke er noen forskjell i feriesamvær mellom dem med de minste og dem med de største barna (Kitterød 2006 og 2008). Dette tyder på at store barn ofte nedprioriterer helge- og ettermiddagsbesøk hos samværsfedre, mens feriebesøk kolliderer mindre med fritidsaktiviteter og venner. Fedre med store barn har imidlertid ofte kontakt med barna per telefon eller e-post. Kitterød (2008) fant ingen sammenheng mellom barnets alder og det verken å ha personlig kontakt eller telefonkontakt på månedlig basis, noe som tabell 4.3 og 4.4 her synes å bekrefte.

Er det grunn til å tro at det er andre grupper av samværsfedre som har lite feriesamvær i dag enn for ti års tid siden? Andelen samværsforeldre uten feriesamvær ble redusert fra 17 prosent i 2002 til 11 prosent i 2012. Bivariate analyser tyder ikke på at det er andre grupper som har lite feriesamvær i 2002 enn i 2012 (Lyngstad mfl. 2014a).

5.2. Bivariate sammenhenger

Den videre gangen i dette kapitlet følger strukturen i kapittel 4. De fire bivariate tabellene 5.3 – 5.6 viser andelen samværsfedre med lite samvær etter to ulike indikatorer for lite feriesamvær og to ulike indikatorer der vi kombinerer månedlig samvær og feriesamvær. Andelen som har samvær i ferier, men ikke har månedlig samvær, kan si oss noe om hvor mange det er som erstatter månedlig samvær med feriesamvær, mens den siste indikatoren, sier oss hvor mange som har månedlig

samvær, men ikke feriesamvær siste år. Tabell 5.3 er basert på opplysninger fra fedrene selv og viser fordelingen etter *individuelle kjennetegn* ved fedrene, mens tabell 5.4 er basert på opplysninger fra mødrene og viser fordelingen etter kjennetegn ved mødrene. Vi undersøker i hvilke grupper av samværsfedre og bostedsmødre det er en høy andel som rapporterer lite samvær mellom samværsfar og barn. I to neste tabellene gjør vi det samme for ulike grupper av samværsfedre (tabell 5.5) og bostedsmødre (tabell 5.6) etter *kjennetegn ved foreldrerelasjonen*.

Det er de samme fedregruppene som har lite samvær med barna i det daglige og lite feriesamvær

Tabell 5.3 bygger på opplysninger fra samværsforeldrene selv og viser at det først og fremst er mange som har lite feriesamvær med barna blant samværsfedre med lav utdanning, de som står utenfor arbeidsmarkedet eller ikke arbeider full tid, har lav inntekt, dårlig økonomi og dårlig helse. Dette gjelder enten vi ser på dem uten feriesamvær overhodet (ikke feriesamvær siste år) eller dem med maksimum samvær i én ferie siste år. Dette er de samme gruppene som også har lite månedlig samvær. Vi ser for eksempel at andelen som ikke hadde feriesamvær siste år var bare 17 prosent blant dem med grunnskole som høyeste utdanning, mot 5 prosent blant dem med høgskole- eller universitetsutdanning. Andelen som ikke har samvær en vanlig måned, men har hatt feriesamvær siste år, varierer derimot ikke med fars utdanning. Den ligger rundt 5 prosent i alle utdanningsgruppene.

Tabell 5.4 bygger på opplysninger fra bostedsmødrene. Ifølge dem er det noe flere samværsfedre med lite feriesamvær enn samværsfedrenes egne opplysninger tyder på, men fordelingen mellom ulike grupper av mødre ligner mye på fordelingen mellom de tilsvarende gruppene av samværsfedre. Andelen som rapporterer lite feriesamvær mellom far og barn er høyere når mor har grunnskole enn når hun har høyere utdanning, høyere når hun ikke er yrkesaktiv eller arbeider deltid enn når hun arbeider full tid, høyere når hun har lav inntekt enn når hun har høy inntekt, høyere når hun har problemer med løpende utgifter eller mottar sosialhjelp enn når hun ikke har slike problemer eller ikke mottar sosialhjelp.

Mors helse uten betydning for feriesamværet?

Vi ser også at mødre med dårlig helse rapporterer en høyere andel fedre med lite feriesamvær, enn mødre med god helse, slik de også rapporterte en høyere andel med lite månedlig samvær enn mødre med god helse. De multivariate analysene (tabell 4.5 og 5.7) tyder på at denne sammenhengen er spuriøs, at det er andre trekk ved de to mødregruppene, de med dårlig helse og de med god helse, som forklarer hvorfor fedrene er mindre sammen med barna når mor har dårlig helse enn når hun har god helse. Blant foreldre som aldri har bodd sammen og som bor et stykke fra hverandre etter bruddet, har mors helse betydning for det månedlige samværet (tabell 4.7), men som vi snart skal se, ikke for feriesamværet (tabell 5.9).

Tabell 5.3. Andel samværsfedre som har lite kontakt med barna i ferier, ifølge ulike mål, gruppert etter kjennetegn ved fedrene selv. 2012. Prosent¹

	Ikke sam- vær i ferier siste år	Samvær i maksimum 1 ferie	Samvær i ferier, men ikke månedlig samvær	Månedlig samvær, men ikke samvær i ferier	Antall
Alle	9	15	5	2	998
Intervjupersonens alder					
18-29 år	10	20	-	3	48
30-34 år	12	19	3	2	97
35-39 år	10	16	6	1	147
40-44 år	10	14	7	3	276
45 år +	8	13	5	1	430
Intervjupersonens utdanning					
Grunnskole	17	26	5	3	229
Videregående skole	5	12	6	2	484
Høgskole/universitet	5	7	4	2	260
Hovedsakelig virksomhet					
Yrkesaktiv	8	12	4	2	850
Student/skoleelev	-	9	9	-	20
Arbeidsufør/pensjonist	18	33	11	5	58
Hjemmearbeidende	:	:	:	:	1
Arbeidsledig	20	44	7	-	43
Annet	:	:	:	:	19
Vanlig ukentlig arbeidstid					
-30 timer	13	21	12	-	55
31-40 timer	7	12	5	2	558
41 timer	7	10	3	2	240
Ikke yrkesaktiv	18	31	7	3	129
Inntekt etter skatt					
Under 250 000 kr	18	28	9	3	209
250 000 – 299 999 kr	12	20	4	3	141
300 000 – 399 999 kr	8	13	5	1	290
400 000 kr +	3	6	3	1	358
Landsdel for bosted					
Akershus og Oslo	10	14	5	3	201
Østlandet ellers	11	17	3	1	273
Agder og Rogaland	6	15	6	1	174
Vestlandet	6	12	2	2	135
Trøndelag	6	11	6	1	82
Nord-Norge	12	19	11	2	133
Samlivsstatus nå					
Gift	13	19	7	2	194
Samboer	6	10	7	3	208
Enslig	9	16	4	1	596
Intervjupersonens helse					
Utmerket	3	7	6	-	256
Meget god	9	13	2	2	338
God	11	16	5	2	228
Nokså god	13	20	7	2	111
Dårlig	23	44	11	6	56
Problemer med løpende utgifter					
Ofte	24	36	5	6	75
Av og til	6	19	8	2	116
En sjelden gang	17	22	7	4	151
Aldri	6	10	4	1	645
Uoppgitt	:	:	:	:	11
Intervjupersonen mottar sosialhjelp					
Ja	31	49	6	2	46
Nei	8	13	5	2	952

¹For mål som fanger opp samvær et helt år tilbake i tid, slik som i denne tabellen, vises fordelingen for samværsfedre som har minst ett år siden brudd og/eller der det yngste barnet i foreldrerelasjonen er minst ett år gammelt (N=998).

Tabell 5.4. Andel bostedsmødre der far har lite kontakt med barna i ferier, ifølge ulikemål, gruppert etter kjennetegn ved mødrene. 2012. Prosent¹

	Ikke samvær i ferier siste år	Samvær i maksimum 1 ferie	Samvær i ferier, men ikke månedlig samvær	Månedlig samvær, men ikke samvær i ferier	Antall
Alle	17	27	8	3	1 077
Intervjupersonens alder					
18-29 år	23	32	2	5	101
30-34 år	21	29	4	3	120
35-39 år	13	23	8	3	211
40-44 år	18	26	9	3	314
45 år +	15	27	10	3	331
Intervjupersonens utdanning					
Grunnskole	29	42	7	4	199
Videregående skole	15	23	8	3	429
Høgskole/universitet	12	20	8	3	434
Hovedsakelig virksomhet					
Yrkesaktiv	14	22	8	3	893
Student/skoleelev	28	46	8	6	70
Arbeidsufør/pensjonist	48	60	4	10	40
Hjemmearbeidende	:	:	:	:	10
Arbeidsledig	:	:	:	:	8
Annet	21	43	12	-	33
Vanlig ukentlig arbeidstid					
-30 timer	16	25	6	4	200
31-40 timer	14	22	9	2	625
41 timer	17	24	4	5	95
Ikke yrkesaktiv	32	48	8	6	144
Inntekt etter skatt					
Under 250 000 kr	23	33	7	4	117
250 000 – 299 999 kr	20	31	6	2	168
300 000 – 399 999 kr	15	24	7	3	471
400 000 kr +	17	25	10	3	321
Landsdel for bosted					
Akershus og Oslo	18	29	5	4	212
Østlandet ellers	17	26	6	3	290
Agder og Rogaland	19	26	7	3	190
Vestlandet	15	24	8	4	168
Trøndelag	9	19	11	2	81
Nord-Norge	23	33	14	3	136
Samlivsstatus nå					
Gift	20	29	12	1	155
Samboer	14	21	9	4	200
Enslig	17	28	7	4	722
Intervjupersonens helse					
Utmerket	16	24	8	3	315
Meget god	14	23	9	2	296
God	15	26	7	3	264
Nokså god	25	32	4	4	144
Dårlig	25	46	11	3	55
Problemer med løpende utgifter					
Ofte	23	35	7	7	87
Av og til	15	30	8	3	152
En sjelden gang	18	25	9	2	148
Aldri	18	26	7	3	560
Uoppgitt	11	22	9	1	130
Intervjupersonen mottar sosialhjelp					
Ja	34	57	8	7	43
Nei	16	25	8	3	1 034

¹For mål som fanger opp samvær et helt år tilbake i tid, slik som i denne tabellen, vises fordelingen for bostedsmødre som har minst ett år siden brudd og/eller der det yngste barnet i foreldrerelasjonen er minst ett år gammelt (N=1077).

Mange fedre har feriesamvær, men ikke månedlig samvær når de bor langt fra barna

Tabell 5.5 viser at andelen samværsfedre som har lite feriesamvær med barna er spesielt høy når det er lenge siden samlivsbruddet, når foreldrene ikke har bodd sammen, når det er stor grad av konflikt mellom foreldrene, og når reisetiden mellom de to foreldrenes hjem er lang. Men vi ser også at mange fedre som bor langt fra barna sine og har lite samvær med dem i det daglige, ofte har samvær med barna i ferier. Mens 29 prosent av fedrene med minst to og en halv times reise til

barnas bosted hadde feriesamvær siste år, men ikke månedlig samvær, gjaldt dette under 5 prosent av dem som bodde nærmere barna.

Svarene fra mødrene i tabell 5.6 bekrefter langt på veg det som svarene fra fedrene viser. Andelen samværsfedre med lite feriesamvær er høyest blant foreldre med lang tid siden bruddet, foreldre som aldri har bodd sammen, foreldrepar med høyt konfliktnivå og foreldre som bor langt fra hverandre.

Tabell 5.5. Andel samværsfedre som har lite kontakt med barna i ferier, ifølge ulike mål, gruppert etter kjønnetegn ved foreldrerelasjonen. 2012. Prosent¹

	Ikke samvær i ferier siste år	Samvær i maksimum 1 ferie	Samvær i ferier, men ikke månedlig samvær	Månedlig samvær, men ikke samvær i ferier	Antall
Alle	9	15	5	2	998
Tid siden samlivsbrudd					
Under 2 år	4	15	-	1	73
2-4 år	8	14	2	2	259
5-7 år	6	11	6	2	247
8-10 år	7	13	7	1	191
11 år +	18	23	8	2	228
Samlivsstatus ved samlivsbrudd					
Gift med barnets andre forelder	6	12	5	1	370
Samboer med barnets andre forelder	6	11	5	1	488
Har aldri bodd sammen	30	39	3	6	124
Samlivets varighet					
1 - 4 år	10	17	5	3	189
5 - 9 år	5	11	9	1	293
10 - 14 år	4	7	4	1	176
15 - 17 år	3	9	1	0	196
Under ett år/ikke bodd sammen	30	39	3	6	130
Antall barn i relasjonen					
1 barn	12	18	5	2	680
2 barn	4	8	4	1	279
3 barn +	6	12	6	-	39
Yngste barns alder					
0 - 4 år	13	25	-	4	100
5 - 9 år	9	13	4	2	256
10 - 14 år	7	11	4	1	378
15 år +	11	18	10	2	264
Reisetid til samværsforelder					
Gangavstand	3	8	1	1	283
Reisetid på 1/2 time eller mindre	7	11	2	2	441
Mer enn 1/2 time, under 2 1/2 time	14	20	4	3	156
2 1/2 time eller mer	19	32	29	2	108
Konflikt med tidligere partner					
I stor grad	27	38	10	5	169
Til en viss grad	9	14	2	2	166
I liten grad	3	8	3	1	302
Ikke i det hele tatt	3	8	6	1	346
Tok seg mest av barnet før brudd					
Mor	5	11	6	1	322
Like mye	6	11	5	1	477
Far	10	14	5	4	73
Bodde ikke sammen	30	39	3	6	124
Beholdt felles bolig ved brudd					
Far	4	8	5	1	366
Mor	7	14	5	1	373
Begge	:	:	:	:	6
Ingen	8	13	7	2	129
Bodde ikke sammen	30	39	3	2	124

¹For mål som fanger opp samvær et helt år tilbake i tid, slik som i denne tabellen, vises fordelingen for samværsfedre som har minst ett år siden brudd og/eller der det yngste barnet i foreldrerelasjonen er minst ett år gammelt (N=998).

Tabell 5.6. Andel bostedsmødre der far har lite kontakt med barna i ferier, ifølge ulike mål, gruppert etter kjennetegn ved foreldrerelasjonen. 2012. Prosent¹

	Ikke samvær i ferier siste år	Samvær i maksimum 1 ferie	Samvær i ferier, men ikke månedlig samvær	Månedlig samvær, men ikke samvær i ferier	Antall
Alle	17	26	8	3	1 077
Tid siden samlivsbrudd					
Under 2 år	15	24	-	4	78
2-4 år	12	20	3	4	276
5-7 år	14	21	6	2	240
8-10 år	13	23	10	2	226
11 år +	30	43	16	5	257
Samlivsstatus ved samlivsbrudd					
Gift med barnets andre forelder	12	21	7	3	403
Samboer med barnets andre forelder ...	11	21	9	2	501
Har aldri bodd sammen	45	54	6	7	155
Samlivets varighet					
1 - 4 år	18	27	10	3	204
5 - 9 år	10	18	10	3	278
10 - 14 år	9	20	7	1	207
15 - 17 år	9	18	5	2	207
Under ett år/ikke bodd sammen	45	54	6	8	164
Antall barn i relasjonen					
1 barn	21	31	9	4	711
2 barn	10	17	6	1	328
3 barn +	10	16	-	-	38
Yngste barns alder					
0 - 4 år	25	31	2	6	117
5 - 9 år	14	22	5	2	246
10 - 14 år	13	19	6	2	426
15 år +	24	39	15	5	288
Reisetid til samværsforelder					
Gangavstand	7	14	1	2	279
Reisetid på 1/2 time eller mindre	14	24	3	4	475
Mer enn 1/2 time, under 2 1/2 time	23	33	10	3	162
2 1/2 time eller mer	32	44	34	3	142
Konflikt med tidligere partner					
I stor grad	33	45	9	4	152
Til en viss grad	13	24	8	5	206
I liten grad	8	17	8	2	330
Ikke i det hele tatt	16	23	7	3	359
Tok seg mest av barnet før brudd					
Mor	13	23	8	3	682
Like mye	9	16	7	2	235
Far	:	:	:	:	4
Bodde ikke sammen	45	54	6	7	155
Beholdt felles bolig ved brudd					
Far	8	16	8	3	358
Mor	14	26	8	2	409
Begge	10	18	16	-	41
Ingen	17	23	6	5	114
Bodde ikke sammen	45	54	6	7	155

¹For mål som fanger opp samvær et helt år tilbake i tid, slik som i denne tabellen, vises fordelingen for bostedsmødre som har minst ett år siden brudd og/eller der det yngste barnet i foreldrerelasjonen er minst ett år gammelt (N=1077).

5.3. Multivariate analyser av feriesamvær

De multivariate analysene av lite feriesamvær i tabellene 5.7 – 5.9 følger samme mønsteret som de multivariate analysene av lite månedlig samvær i tabellene 4.5 – 4.7 (jf. avsnitt 4.3). Vi har plukket ut ett av målene for lite samvær som ble vist i tabellene 5.3 – 5.6, *har ikke hatt kontakt med barnet i ferier siste år*, og undersøker om de faktorene som ser ut til å ha betydning for om far har lite samvær med barnet i disse tabellene, fortsatt har betydning når vi kontrollerer for andre relevante faktorer. Vi er her først og fremst opptatt av hvilke faktorer som samvarierer med feriesamværet isolert sett, ikke med ulike kombinasjoner av feriesamvær og månedlig samvær. Vi estimerer tilbøyeligheten for at samværsfar ikke har hatt feriesamvær med barnet siste år.

I den tidligere refererte rapporten om hvilke samværsforeldre som har lite kontakt med barna (Kitterød 2008) ble det også gjennomført multivariate analyser av hvorvidt faren hadde hatt lite feriesamvær med barnet siste år eller ikke. Analysene viste at det stort sett var de samme gruppene av fedre som hadde lite feriesamvær og lite samvær i det daglige. Det er særlig blant samværsfedre med lav inntekt, forholdsvis kort utdanning, fedre med et konfliktfylt forhold til barnets mor og fedre som ikke har bodd sammen med barnets mor, hvor tilbøyeligheten for ikke å ha vært sammen med barnet i noen ferier siste år er stor. Videre kan analysene tyde på at fedre med lang tid siden bruddet oftere enn andre fedre hadde lite feriekontakt med barnet. Sammenhengen mellom reisetiden mellom far og barn, og det ikke å ha sett barnet i noen ferie siste år er ikke like sterk som sammenhengen mellom reisetid og månedlig samvær. Foreldrenes helse ser også ut til å ha mindre betydning for lite feriesamvær enn for lite månedlig samvær.

Gutter er oftere sammen med far i ferier enn jenter

Våre analyser bekrefter i store trekk konklusjonene til Kitterød (2008). Av tabell 5.7 ser vi at sjansen for at en samværsfar ikke skal ha samvær med barnet i ferier, er høyere når mor har grunnskole, når far har lav inntekt eller dårlig helse og når forholdet mellom foreldrene er konfliktfylt enn når mor har høyere utdanning, når far har høy inntekt eller god helse og når forholdet mellom foreldrene ikke er konfliktfylt. Videre tyder tabell 5.7 på at det er større sjanse for lite feriesamvær når barnet er ei jente enn når det er en gutt, større når det er ett barn i relasjonen enn når det er flere, og større når barnet er under ti år enn når det er eldre.

Tabell 5.7. Resultater fra logistisk regresjon av at det ikke er feriesamvær mellom samværsfar og barn sammenlignet med at det er slikt samvær. Svar fra alle samværsfedre og alle bostedsmødre. Oddsratene. 2012

	Samværsfedre	Bostedsmødre
Intervjupersonens utdanningsnivå (ref: høyere utdanning)		
Videregående skole	0,99	1,44
Grunnskole	1,60	2,98***
Intervjupersonens inntekt (ref: 400 000 kr +)		
300 000 kr – 399 999 kr	2,06	0,82
250 000 kr – 299 999 kr	2,22	0,90
Under 250 000 kr	3,00*	0,71
Samlivsstatus ved brudd (ref: gift/samboer)		
Aldri bodd sammen	3,80***	4,15***
Tid siden brudd (ref: 0-4 år)		
5-7 år	1,29	1,35
8-10 år	1,51	1,22
11 år +	2,48	1,80
Antall barn i relasjonen (ref: minst to barn)		
Ett barn	1,82	2,14**
Yngste barns alder (ref: 0-9 år)		
10 – 14 år	0,39*	0,74+
15 – 17 år	0,68	1,24
Yngste barns kjønn (ref: gutt)		
Jente	2,11**	1,77**
Samlivsstatus ved intervju tidspunktet (ref: gift/samboer)		
Enslig	0,86	1,11
Intervjupersonen har dårlig helse (ref: nei)		
Ja	2,66*	1,23
Konflikt med tidligere partner (ref: nei)		
Ja	6,42***	2,81***
Reisetid til barnet (ref: maksimum ½ time)		
Mer enn ½ time, under 2 ½ time	1,57	2,16
2 ½ time eller mer	2,81*	3,27***
R ²	0,29	0,20
Antall	944	1 024

*p<0,1, *p<0,05, **p<0,01, ***p<0,001

Fedre som bor langt fra barna har mindre feriesamvær enn de som bor i nærheten, men forskjellen er mindre for feriesamvær enn for månedlig samvær
 Tabell 5.7 viser også at det er fire ganger større sjans for at det ikke har vært feriesamvær mellom far og barn siste år når foreldrene aldri har bodd sammen enn når de har bodd sammen, og rundt tre ganger høyere når reisetiden mellom far og barn er mer enn to og en halv time, enn når de bor mindre enn en halv time fra hverandre. Sammenhengen mellom reisetid og lite feriesamvær er altså, som ventet, betydelig svakere enn sammenhengen mellom reisetid og månedlig samvær. Sjansen for at en samværsfar ikke skal ha månedlig samvær med barnet, er som vi har sett, tjue ganger høyere for fedre med den lengste reisetiden enn blant dem som bodde i gangavstand fra barnet (avsnitt 4.3).

Tabell 5.8. Resultater fra logistisk regresjon av at det ikke er feriesamvær mellom samværsfar og barn sammenlignet med at det er slikt samvær. Svar fra alle tidligere gifte/samboende samværsfedre og bostedsmødre. Oddsratene. 2012

	Samværsfedre	Bostedsmødre
Intervjupersonens utdanningsnivå (ref: høyere utdanning)		
Videregående skole	1,29	1,85
Grunnskole	2,85*	3,17**
Intervjupersonens inntekt (ref: 400 000 kr +)		
300 000 kr – 399 999 kr	1,86	0,78
250 000 kr – 299 999 kr	2,91	0,95
Under 250 000 kr	3,73+	1,07
Tid siden brudd (ref: 0-4 år)		
5-7 år	1,22	1,09
8-10 år	0,33*	0,67
11 år +	1,13	1,15
Antall barn i relasjonen (ref: minst to barn)		
Ett barn	1,45	2,95**
Yngste barns alder (ref: 0-9 år)		
10 – 14 år	0,94	1,72
15 – 17 år	1,96	3,13*
Yngste barns kjønn (ref: gutt)		
Jente	3,07**	2,27**
Samlivsstatus ved intervju tidspunktet (ref: gift/samboer)		
Enslig	0,94	1,51
Intervjupersonen har dårlig helse (ref: nei)		
Ja	4,36**	1,19
Konflikt med tidligere partner (ref: nei)		
Ja	7,69***	2,81***
Reisetid til barnet (ref: maksimum ½ time)		
Mer enn ½ time, under 2 ½ time	1,75	2,67
2 ½ time eller mer	2,71	3,07
Samlivets varighet (ref: 15 år +)		
10 – 14 år	1,34	1,49
5 – 9 år	1,23	1,70
Under 5 år	1,93	2,18
Tok seg mest av barna før bruddet (ref: far/like mye)		
Mor	0,87	1,74+
R ²	0,30	0,17
Antall	814	863

+p<0,1, *p<0,05, **p<0,01, ***p<0,001

I tabell 5.8 har vi begrenset analyseutvalget til samværsfedre og bostedsmødre som tidligere bodde sammen. Med denne avgrensingen forblir sammenhengen mellom de øvrige variablene og ikke å ha feriesamvær stort sett den samme som i tabell 5.7. Kanskje forsterkes betydningen av fars helse, barnets kjønn, og graden av konflikt mellom foreldrene noe. Det kan altså se ut til at dårlig helse er mer av en barriere når far har bodd sammen med mora tidligere og dermed kanskje hatt et nærmere forhold til barnet, enn når de ikke har bodd sammen. Blant dem som tidligere har bodd sammen, betyr også fars utdanning noe for sjansen for at far ikke tilbringer noen ferie sammen med barnet. Sjansen for feriesamvær reduseres enten det er far eller mor som har lav utdanning.

Tabell 5.9. Resultater fra logistisk regresjon av at det ikke er feriesamvær mellom samværsfar og barn sammenlignet med at det er slikt samvær. Svar fra alle tidligere gifte/samboende samværsfedre og bostedsmødre som bor maksimum en halv time fra hverandre. Oddsratene. 2012

	Samværsfedre	Bostedsmødre
Intervjupersonens utdanningsnivå (ref: høyere utdanning)		
Videregående skole	1,64	2,13
Grunnskole	8,71*	2,41
Intervjupersonens inntekt (ref: 400 000 kr +)		
300 000 kr – 399 999 kr	1,64	0,68
250 000 kr – 299 999 kr	3,91	0,52
Under 250 000 kr	3,58	0,33
Tid siden brudd (ref: 0-4 år)		
5-7 år	1,56	0,63
8-10 år	<0,001	0,27 ⁺
11 år +	2,72	0,39
Antall barn i relasjonen (ref: minst to barn)		
Ett barn	1,97	5,31**
Yngste barns alder (ref: 0-9 år)		
10 – 14 år	2,23	4,17
15 – 17 år	1,42	13,26***
Yngste barns kjønn (ref: gutt)		
Jente	2,30	1,75 ⁺
Samlivsstatus ved intervju tidspunktet (ref: gift/samboer)		
Enslig	1,00	1,57
Intervjupersonen har dårlig helse (ref: nei)		
Ja	4,17 ⁺	2,89
Konflikt med tidligere partner (ref: nei)		
Ja	15,05***	3,07**
Samlivets varighet (ref: 15 år +)		
10 – 14 år	4,96	1,11 ⁺
5 – 9 år	4,20	3,82
Under 5 år	3,73	7,12**
Tok seg mest av barna før bruddet (ref: far/like mye)		
Mor	1,19	2,79*
R ²	0,42	0,21
Antall	611	640

⁺p<0,1, *p<0,05, **p<0,01, ***p<0,001

Fedre som deltar mye i omsorgen for barna før bruddet, er mye sammen med dem i ferier etter bruddet

I tabell 5.9 har vi foretatt nok en avgrensning av analyseutvalget. Der er analysene basert på svar fra alle tidligere gifte eller samboende foreldre som bor maksimum en halv times reisetid fra hverandre. Med denne avgrensningen forsterkes sammenhengen mellom fars utdanning og konfliktnivået imellom foreldrene og fedrenes tilbøyelighet for ikke å ha feriesamvær med barna. Når foreldre som tidligere bodde sammen, fortsatt bor i nærheten av hverandre, øker lav utdanning hos far sjansen for at far ikke er sammen med barnet i i ferier. Med denne avgrensningen ser det også ut til at det får betydning hvem som tok seg mest av barna før bruddet. Dersom det var mor, er sjansen for at far ikke har feriesamvær med barnet, tre ganger så høy som hvis far tok seg av barna minst halvparten av tiden. Analysen av mødrenes svar tyder på det, mens analysen av fedrenes svar ikke tyder på at det har noen betydning hvem som tok seg mest av barna mens de bodde sammen. Analysen basert på mødrenes svar kan også tyde på at samlivets varighet har hatt betydning for denne gruppen av foreldre. Hvis foreldrene hadde bodd sammen mindre enn fem år, er det, ifølge mødrene, sju ganger større sjanse for at det ikke har vært samvær i ferier siste år, enn i de tilfellene hvor foreldrene hadde bodd sammen i 15 år eller mer. Fedrenes svar tyder på at sjansen for at det ikke er feriesamvær mellom far og barn er høyere når foreldrene hadde bodd sammen mindre enn femten år enn når de hadde bodd sammen i 15 år eller mer, men oddsratene er ikke signifikante og sammenhengen derfor usikker.

6. Samværsforeldre med mye samvær

6.1. Delt bosted innebærer at samværsforelderer er svært mye sammen med barnet i det daglige

Indikatorer om mye samvær er dels hentet fra spørsmålene om månedlig samvær og spørsmålene om feriesamvær siste år, spørsmål som også er benyttet ved konstruksjon av indikatorer for lite samvær i kapittel 4 (lite månedlig samvær) og kapittel 5 (lite feriesamvær). I tillegg har vi benyttet et spørsmål om hvem barnet bor fast sammen med, der det ene svaralternativet er «begge to», det vil si at barnet bor fast hos begge foreldrene, og at de deler den daglige omsorgen for barnet (se vedlegg A). Opplysningen om at barnet bor fast hos begge foreldrene, med andre ord at barnet har delt bosted, benytter vi her som en indikator på at samværsforelderer, det vil si den forelderer som barnet ikke er registrert bosatt hos, tilbringer svært mye tid sammen med barnet.⁵

I prinsippet kan barnet ha delt bosted uten at det tilbringer nøyaktig halvparten av tiden hos hver av foreldrene. Barnet kan også bo like mye hos hver av foreldrene uten at det har delt bosted. Nesten alle foreldre som svarer at de har delt bosted for barnet, svarer også at barnet tilbringer minst ti dager per måned sammen med samværsforelderer. Derimot hadde bare omtrent halvparten av dem med minste ti dager månedlig samvær også delt bosted i 2012 (Kitterød og Lyngstad 2014b; Kitterød mfl. 2015). Delt bosted kan dermed benyttes som en indikator på at samværsforelderer har svært mye tid sammen med barnet i det daglige.

6.2. Fem indikatorer for mye samvær

Tabell 6.1 – 6.4 viser andelen samværsforeldre med mye samvær basert på fem indikatorer for mye samvær: minst ti dager månedlig samvær, delt bosted, delt bosted og minst ti dager månedlig samvær, samvær i minst fire ferier og samvær i minst fire ferier og minst ti dager månedlig samvær. Vi baserer oss både på opplysninger fra samværsfedrene og samværsmodrene selv og fra bostedsmodrene og bostedsfedrene, og viser tall for alle fire gruppene. Tallene gjelder både for foreldre som har bodd sammen med den andre forelderer og foreldre som aldri har bodd sammen.

Annenhver samværsfar har, ifølge fedrene selv, minst ti dager samvær med barnet i måneden

Tabell 6.1 bekrefter det tidligere analyser (Kitterød og Lyngstad 2014; Kitterød mfl. 2015) har vist. Selv når samværsfedrene ikke har delt bosted for barnet, har en betydelig andel av dem mye samvær med barnet i det daglige. Vi ser at 52 prosent av samværsfedrene har minst ti dager månedlig samvær, 26 prosent har delt bosted og 24 prosent både har delt bosted og minst ti dager månedlig samvær. Videre ser vi også at om lag én av tre samværsfedre (35 prosent) har vært sammen med barnet i minst fire ferier siste året, mens 22 prosent i tillegg til fire ferier sammen med barnet, også hadde minst ti dagers månedlig samvær.

⁵ Det kan virke rart at samværsforelderer har delt bosted for barnet. Det henger sammen med at det er barnets adresse i Folkeregisteret som ligger til grunn for inndelingen av foreldrene i samværsforeldre og bostedsforeldre (se avsnitt 2.1) og at barnet kun kan være registrert bosatt på én adresse, enten hos mor eller far. Som allerede nevnt (se note 1), er det ikke nødvendigvis samsvar mellom barnets registrerte adresse, og hva foreldrene oppgir som barnets faste bosted. Et barn kan for eksempel være registrert bosatt hos far, men bo fast hos mor eller ha delt bosted.

Tabell 6.1. Samværsfedre etter hvorvidt de har mye kontakt med barnet, etter ulike mål. Prosent og antall

	Ja	Nei	Uoppgitt	Totalt ¹
Minst ti dager månedlig samvær				
Prosent	52	46	2	100
Antall	548	481	16	1 045
Delt bosted				
Prosent	26	74	-	100
Antall	278	767	0	1 045
Delt bosted og minst ti dager månedlig samvær				
Prosent	24	74	2	100
Antall	262	767	16	1 045
Samvær i minst fire ferier				
Prosent	35	65	-	100
Antall	354	644	0	998
Samvær i minst fire ferier og minst ti dager månedlig samvær				
Prosent	22	76	2	100
Antall	225	757	16	998

¹ For de fleste mål vises fordelingen for alle samværsfedre (N=1045). For mål som fanger opp samvær et helt år tilbake i tid, vises fordelingen for samværsfedre som har minst ett år siden brudd og/eller der det yngste barnet i foreldrerelasjonen er minst ett år gammelt (N=998).

... mens bostedsmødrene mener det bare er hver tredje

Tabell 6.2 viser mye av det samme bildet, selv om bostedsmødrenes svar tyder på et noe lavere samvær mellom samværsfar og barn enn hva samværsfedrenes egne svar i tabell 6.1 tyder på. Ifølge bostedsmødrene hadde en av tre samværsfedre minst ti dagers månedlig samvær med barnet, 15 prosent hadde delt bosted og 14 prosent hadde begge deler. Igjen ser vi at de aller fleste tilfellene hvor foreldrene har delt bosted for barnet, så har far også minst ti dagers samvær per måned, mens det er en god del fedre som har så mye månedlig samvær uten å ha delt bosted. I følge mødrenes svar var nesten én av fire fedre (23 prosent) sammen med barnet i minst fire ferier siste året, mens 13 prosent både hadde mye feriesamvær og mye månedlig samvær.

Tabell 6.2. Bostedsmødre etter hvorvidt far har mye kontakt med barnet, etter ulike mål. Prosent og antall

	Ja	Nei	Uoppgitt	Totalt ¹
Minst ti dager månedlig samvær				
Prosent	33	65	2	100
Antall	381	718	20	1 119
Delt bosted				
Prosent	15	85	0	100
Antall	173	945	1	1 119
Delt bosted og minst ti dager månedlig samvær				
Prosent	14	84	2	100
Antall	165	934	20	1 119
Samvær i minst fire ferier				
Prosent	23	77	-	100
Antall	261	816	-	1 077
Samvær i minst fire ferier og minst ti dager månedlig samvær				
Prosent	13	86	2	100
Antall	143	918	16	1 077

¹ For de fleste mål vises fordelingen for alle bostedsmødre (N=1119). For mål som fanger opp samvær et helt år tilbake i tid, vises fordelingen for bostedsmødre som har minst ett år siden brudd og/eller der det yngste barnet i foreldrerelasjonen er minst ett år gammelt (N=1077).

Flere samværsforeldre med mye samvær når barnet bor hos far enn når det bor hos mor

Tabell 6.3 og 6.4 viser svarene fra foreldrene i de tilfellene hvor barnet er registrert bosatt hos far, det vil si når mor er samværsforelder og far er bostedsforelder. Da er andelen med mye samvær mellom samværsforelder (i dette tilfellet mor) høyere enn når barnet er registrert bosatt hos mor (jf. tabell 6.1 og 6.2). Samværsforelder rapporterer mer samvær enn omsorgsforelder, slik vi også så av tabell 6.1 og 6.2, men forskjellen er mindre enn når barnet er registrert bosatt hos mor. I disse tilfellene er det altså mor som rapporterer mest samvær, og far som rapporterer minst.

Tre av fire samværs mødre oppgir at de er sammen med barnet minst ti dager per måned, mens 53 prosent oppgir at de har delt bosted, og dermed svært mye samvær i det daglige, mens nesten like mange (50 prosent) oppgir at de både har delt bosted og minst ti dager månedlig samvær. Vel halvparten (53 prosent) hadde hatt samvær i minst fire ferier siste året, mens 40 prosent både hadde så mye feriesamvær og minst ti dager månedlig samvær (tabell 6.3). Svarene fra omsorgsfedrene viser det samme mønsteret, men nivået er, som allerede nevnt, lavere, når vi baserer oss på fedrenes svar (tabell 6.4, jf. tabell 6.3).

Tabell 6.3. Samværs mødre etter hvorvidt de har mye kontakt med barnet, etter ulike mål. Prosent og antall

	Ja	Nei	Uoppgitt	Totalt ¹
Minst ti dager månedlig samvær				
Prosent	75	23	3	100
Antall	160	47	7	214
Delt bosted				
Prosent	53	47	-	100
Antall	115	99	-	214
Delt bosted og minst ti dager månedlig samvær				
Prosent	50	47	3	100
Antall	109	98	7	214
Samvær i minst fire ferier				
Prosent	52	48	-	100
Antall	102	92	-	194
Samvær i minst fire ferier og minst ti dager månedlig samvær				
Prosent	40	57	3	100
Antall	79	109	6	194

¹ For de fleste mål vises fordelingen for alle samværs mødre (N=214). For mål som fanger opp samvær et helt år tilbake i tid, vises fordelingen for samværs mødre som har minst ett år siden brudd og/eller der det yngste barnet i foreldrerelasjonen er minst ett år gammelt (N=194).

Tabell 6.4. Bostedsfedre etter hvorvidt mor har mye kontakt med barnet, ifølge etter mål. Prosent og antall

	Ja	Nei	Uoppgitt	Totalt ¹
Minst ti dager månedlig samvær				
Prosent	59	39	2	100
Antall	125	82	5	212
Delt bosted				
Prosent	42	58	-	100
Antall	91	121	-	212
Delt bosted og minst ti dager månedlig samvær				
Prosent	42	56	2	100
Antall	91	116	5	212
Samvær i minst fire ferier				
Prosent	37	63	-	100
Antall	74	120	-	194
Samvær i minst fire ferier og minst ti dager månedlig samvær				
Prosent	24	74	2	100
Antall	49	141	4	194

¹ For de fleste mål vises fordelingen for alle bostedsfedre (N=212). For mål som fanger opp samvær et helt år tilbake i tid, vises fordelingen for bostedsfedre som har minst ett år siden brudd og/eller der det yngste barnet i foreldrerelasjonen er minst ett år gammelt (N=194).

6.3. Hvem har mye samvær?

Innenfor rammene av foreliggende rapport har det ikke vært mulig å undersøke hvilke samværsfedre som har mye samvær. Det foreligger imidlertid andre analyser basert på opplysninger fra *Undersøkelsen om samvær og bosted 2012* hvor man har analysert dette (Kitterød og Lyngstad 2014b; Kitterød mfl. 2015). I det følgende skal vi kort gjengi de viktigste resultatene fra disse analysene.

Kitterød mfl. (2015) viser ved hjelp av bivariate krysstabeller hvilke grupper av samværsfedre som har mye samvær. Det dreier seg altså ikke om multivariate analyser der man tar hensyn til at de ulike gruppene også kan være ulike på andre områder med betydning for hvor mye far er sammen med barnet (se nedenfor).

Flere unge enn eldre samværsfedre har, ifølge fedrene selv, mye samvær

Ifølge samværsfedrene er andelen med minst ti dager månedlig samvær høyere blant fedre som hadde utdanning på universitetsnivå enn blant dem som hadde lavere utdanning, høyere blant fedre med høy inntekt enn blant dem med lav inntekt, høyere blant de yngste enn blant de eldste fedrene, noe høyere blant tidligere samboende enn blant tidligere gifte fedre, høyere blant dem med et langt samliv bak seg enn blant dem som ikke hadde bodd mer enn fire år sammen, høyere blant dem som relativt nylig hadde skilt lag enn blant dem med lengre tid siden bruddet, høyere blant dem med mange felles barn enn blant dem med bare ett, høyere blant dem med barn under ti år enn blant dem med eldre barn, lavere blant de fedrene som hadde giftet seg igjen enn blant dem som på intervju-tidspunktet var samboere eller enslige. Analysene gjelder for foreldre som tidligere hadde bodd sammen (ibid.).

Store konflikter ikke alltid et hinder for mye samvær

Andelen samværsfedre med minst ti dager månedlig samvær er lavere når det er høy grad av konflikt mellom foreldrene enn når det ikke er konflikt, men selv når konfliktnivået er høyt, har mange samværsfedre omfattende månedlig samvær med barnet. To av fem samværsfedre som i 2012 oppgav at det var høy grad av konflikt mellom foreldrene, var sammen med barna minst ti dager per måned. Blant samværsfedrene som gav uttrykk for at de ikke hadde konflikter med mora i det hele tatt, oppgav nesten to av tre (65 prosent) at det daglige samværet mellom far og barn var så omfattende (ibid.).

Mors utdanning betyr noe for om far har mye samvær, men ikke mors inntekt

Opplysninger fra bostedsmødrene tyder på at andelen med høyt månedlige samvær mellom far og barn er høyere når mødrene har utdanning på universitetsnivå enn når de har ungdomsskole eller videregående skole. Derimot ser det ikke ut til å være en høyere andel med mye samvær mellom far og barn blant mødre med høy inntekt enn blant dem med lav, og heller ikke høyere blant unge mødre enn blant de noe eldre. Blant fedrene er, som vi allerede har nevnt, andelen med minst ti dager månedlig samvær høyere blant de med høy inntekt enn blant dem med lav, og høyere blant de yngste enn blant de eldste fedrene (ibid.).

Mødrenes svar skilte seg også fra fedrenes svar ved at andelen med minst ti dagers månedlig samvær mellom far og barn er noe høyere blant dem som hadde vært gift med barnets far enn blant dem som hadde vært samboere, mens fedrenes svar tyder på at det er omvendt. I begge tilfeller er forskjellene mellom gifte og samboende små. En annen forskjell er at mødrenes svar tyder på at andelen med mye samvær er lavest blant dem med de yngste og eldste barna, høyest blant dem i alderen 5 – 14 år. Fedrenes svar tyder, som allerede nevnt, på at andelen med mye samvær var høyest blant dem med små barn (ibid.).

Far rapporterer mer samvær enn mor

Slike forskjeller i svarene fra bostedsmødre og samværsfedre skyldes delvis, som tidligere nevnt, at det ikke er nøyaktig de samme gruppene av samværsfedre og bostedsmødre som inngår i analysene. Selv om bruttoutvalget bestod av par av foreldre til samme barn, var det i mange tilfeller bare en av foreldrene som svarte (Høstmark 2013). I tillegg vet vi at de to foreldrene til det samme barnet kan gi ulike svar på spørsmålet om hvor mye tid samværsfaren tilbringer sammen med barnet (Kitterød og Lyngstad 2014a).

Mindre samvær når far eller mor er gift med en annen partner

Når det gjelder samlivets varighet, om de var gifte eller samboere, antall år siden bruddet, grad av konflikt mellom foreldrene og antall felles, så bekrefter mødrenes svar det som fedrene har svart (se over). Både fedrenes og mødrenes svar tyder på at når en av foreldrene er gift med en annen partner på intervju-tidspunktet, så er andelen fedre med mye samvær lavere enn når de er samboere eller enslige (Kitterød mfl. 2015).

Multivariate analyser gir et sikrere bilde av sammenhengene

Kitterød mfl. (2015) viser bare bivariate sammenhenger mellom månedlig samvær og kjennetegn ved foreldrene. Vi kan ikke være sikre på om de forskjellene vi har referert, for eksempel forskjellen i andel med mye samvær mellom fedre med høy inntekt og dem med lav, ikke skyldes at fedre med høy og fedre med lav inntekt også er forskjellige på andre måter som har betydning for kontakten med barna. Det er nærliggende å tenke at de med høy inntekt i gjennomsnitt også har høyere utdanning enn dem med lav inntekt, og utdanningsnivået henger, som vi har sett, også sammen med omfanget av samvær mellom far og barn.

For å få et sikrere bilde av hvorvidt det er en sammenheng mellom ulike kjennetegn ved foreldrene og foreldrerelasjonen på den ene siden og andelen med høyt samvær, bør man gjennomføre multivariate analyser (se avsnitt 4.3). Slike analyser er gjennomført på grunnlag av det samme datamaterialet (*Undersøkelsen om samvær og bosted 2012*), men da med delt bosted som avhengig variabel (Kitterød og Lyngstad 2014b; Kitterød mfl. 2015). I de tilfellene hvor foreldre praktiserer en ordning med delt bosted for barnet, vil det i de fleste tilfellene også være tett månedlig kontakt mellom far og barn. (se avsnitt 6.1 og 6.2). Forekomsten av delt bosted vil dermed kunne benyttes som en indikator på mye månedlig samvær, men det vil være en strengere definisjon av mye månedlig samvær enn «Minst ti dager samvær per måned».

Delt bosted, dvs. svært mye samvær, vanligst når foreldrene har lang utdanning og har bodd sammen

Kitterød og Lyngstad (2014b) viste ved hjelp av multivariate analyser basert på *fedrenes* svar at tilbøyeligheten til å ha delt bosted for barnet er særlig stor når far er under 35 år, når han har lang utdanning, når han ikke har økonomiske problemer, når han har bodd lenge sammen med barnets mor, når foreldrene delte barneomsorgen likt før de skilte lag, når det er forholdsvis kort tid siden foreldrene flyttet fra hverandre, når barnet er gutt, og når far er født i Norge eller et annet vestlig land.

Analysene basert på *mødrenes* svar viste at tilbøyeligheten til å ha delt bosted er særlig stor når mor har lang utdanning, når foreldrene har vært gift eller samboende i mange år, når foreldrene delte barneomsorgen likt mens de bodde sammen, når det er forholdsvis kort tid siden foreldrene skilte lag, og når barnet er i alderen 5-9 år.

Dette vil dermed også være grupper hvor tilbøyeligheten til at far har mye månedlig samvær med barnet, er høy.

7. Oppsummering og diskusjon

I denne rapporten analyseres to temaer: Foreldre som ikke bor sammen med barna sine (her kalt samværsforeldre) og som har lite kontakt med barna, og samværsforeldre som har mye kontakt med barna. Hovedvekten er lagt på analysen av samværsforeldre med liten kontakt.

Analysene er basert på *Undersøkelsen om samvær og bosted 2012* gjennomført av Statistisk sentralbyrå. Både foreldre som bor fast sammen med barnet, dvs. som har samme registrerte adresse som barnet (her kalt bostedsforeldre) og foreldre som ikke er registrert bosatt sammen med barnet, altså samværsforeldre, ble intervjuet. I de fleste tilfellene er barnet registrert bosatt hos mor. De fleste analysene er begrenset til disse tilfellene, og da benyttes betegnelsen samværsfar om far og bostedsmor om mor. I de tilfellene hvor barnet er registrert bosatt hos far, benyttes betegnelsene samværsfar og bostedsfar.

Det er foreldrene som har deltatt i undersøkelsen. Vi har ikke opplysninger fra barna selv.

Hver annen samværsfar oppgir å ha minst ti dager sammen med barnet per måned

Om lag halvparten av samværsfedrene (52 prosent) oppgir at de har minst ti dager månedlig samvær, 26 prosent oppgir at de har delt bosted for barnet, dvs. at de har svært mye samvær i det daglige, og 24 prosent har både delt bosted og minst ti dager månedlig samvær. Om lag én av tre samværsfedre (35 prosent) har vært sammen med barnet i minst fire ferier siste året, mens 22 prosent også har minst ti dager månedlig samvær i tillegg til fire ferier sammen med barnet.

Bostedsmødrenes svar viser en noe lavere andel samværsfedre med mye samvær med barna sine enn svarene fra samværsfedrene selv gir.

I de tilfellene hvor barnet er registrert bosatt hos far og mor er samværsforelderen, oppgir tre av fire mødre at de er sammen med barnet minst ti dager per måned, mens vel halvparten (53 prosent) oppgir at de har delt bosted for barnet. Det er altså et mer omfattende samvær mellom samværsforelder og barn i de tilfellene hvor barnet er registrert bosatt hos far enn når det er registrert bosatt hos mor, blant annet fordi mange barn som er registrert bosatt hos far, i realiteten har delt bosted (Jensen 2005).

Én av ti samværsfedre har ikke månedlig samvær med barnet

Langt færre samværsfedre har lite samvær enn mye. To prosent av samværsfedrene har, ifølge dem selv, ikke sett barnet siden samlivsbruddet eller barnets fødsel. 12 prosent har ikke samvær med barnet en vanlig måned. Vel én av ti fedre som ikke bor sammen med barnets mor, har altså svært lite eller ikke noe samvær med barnet.

... men de har ofte annen type kontakt

I mange tilfeller hvor det er lite samvær i det daglige, har fedrene ofte annen type kontakt med barna sine. Kun 3 prosent av samværsfedrene har verken månedlig samvær med barna eller kontakt per telefon, sosiale media, epost o.l. siste måned. Blant fedre som bor langt fra barna sine, har 29 prosent samvær i ferier, men ikke månedlig samvær.

Bostedsmødrenes svar viser en noe høyere andel samværsfedre med lite samvær enn svarene fra samværsfedrene selv gir. Ifølge mødrene har for eksempel 21 prosent av samværsfedrene ikke samvær med barna en vanlig måned. Færre samværsfedre enn samværsfedre har lite månedlig samvær.

Lite samvær mellom far og barn når foreldrene bor langt fra hverandre og når de aldri har bodd sammen

Tilbøyeligheten til ikke å ha mye samvær med barnet er størst blant de fedrene som bor lengst unna barna sine. Den er også høy i de tilfellene hvor mor og far ikke har bodd sammen. Dette gjelder både månedlig samvær og feriesamvær.

Fordelingen av barneomsorgen før bruddet får konsekvenser for kontakten mellom far og barn når foreldrene skiller lag

Blant dem som har bodd sammen og som nå bor nær hverandre (maksimum én times reisetid), er sjansen for lite månedlig samvær, og, i følge mødrenes svar, også sjansen for lite feriesamvær, større der mor tok seg mest av barna da de bodde sammen enn blant foreldrene som delte likt på barneomsorgen mens de bodde sammen.

Større sjanse for lite samvær når barnet er tenåring

Analysen av mødrenes svar tyder også på at sjansen for lite månedlig samvær og lite feriesamvær blant dem som har bodd sammen og fortsatt bor nær hverandre, er større når foreldrene har kun ett barn felles enn når de har flere barn og større når barnet er i aldersgruppen 15-17 år enn når det er under ti år. Tenåring vil trolig i større grad enn yngre barn selv bestemme hvor mye de skal være sammen med en

far de ikke bor sammen med. De har behov for å være sammen med venner, og dette lar seg kanskje ikke alltid kombinere med å være sammen med far.

Det er vanskelig å si hvorfor sjansen for lite samvær er større når foreldrene har ett barn felles enn når de har flere. I våre analyser har vi begrenset oss til å se på kontakten med det yngste barnet, der hvor foreldrene har mer enn ett felles barn. Kanskje faren har bedre kontakt med yngstebarnets eldre søsken? Bare analyser hvor man inkluderer alle barna i relasjonen, vil kunne gi svar på det. I *Undersøkelsen om samvær og bosted 2012* registrerte man samværsforelderens kontakt med samtlige barn i relasjonen, men innenfor rammen for dette prosjektet har det ikke vært mulig å gjennomføre analyser der man inkluderer alle barna.

Fars eller mors nye partner betyr lite for samværet

Mødrenes svar tyder også på at sjansen for lite månedlig samvær og lite feriesamvær er større etter korte enn etter lange samliv. Når foreldrene har levd lenge sammen, er det trolig knyttet tettere bånd mellom far og barn, noe som bidrar til en fortsatt tett kontakt når foreldrene skiller lag. Det ser derimot ikke ut til at det har noen betydning for samværet mellom far og barn at mor eller far lever sammen med en ny partner.

Mer begrenset kontakt når det er store konflikter mellom foreldrene

Sjansen for lite samvær i det daglige og i ferier er mindre når det er stor grad av konflikt mellom foreldrene, enn når de gir uttrykk for at det ikke er noen konflikter mellom dem. Det er vanskelig å si hva som er årsak og hva som er virkning. Kanskje konfliktnivået allerede var høyt før bruddet eller kanskje konflikten oppsto i forbindelse med at foreldrene skilte lag, og at det høye konfliktnivået i sin tur har ført til at foreldrene ikke kan samarbeide om barna. Det kan også være at uenighet om praktisering av besøksordningen har bidratt til konflikten mellom foreldrene.

... men store konflikter er ikke alltid et hinder for mye samvær

Andelen samværsfedre med minst ti dager månedlig samvær er lavere når det er høy grad av konflikt mellom foreldrene enn når det ikke er konflikt, men selv når konfliktnivået er høyt, har mange samværsfedre omfattende månedlig samvær med barnet. To av fem samværsfedre som i 2012 oppgav at det var høy grad av konflikt mellom foreldrene, var sammen med barna minst ti dager per måned. Blant samværsfedrene som gav uttrykk for at de ikke hadde konflikter med mora i det hele tatt, oppgav nesten to av tre (65 prosent) at det daglige samværet mellom far og barn var så omfattende .

Når foreldrene bor langt fra hverandre, har fedre med lav inntekt lite samvær med barna

Det er stor sjanse for at far og barn ikke treffes så ofte som én gang i måneden når mor og far har lav utdanning og dårlig helse. Hva kan det skyldes? Er det manglende ressurser som begrenser kontakten eller er det foreldrenes holdninger som er utslagsgivende? Det er usikkert om fars inntekt påvirker sjansen for at han skal ha månedlig samvær med barnet, i hvert fall hvis de bor nær hverandre. Det kan tyde på det ikke først og fremst er manglende ressurser som er problemet, men at mødre og fedre med lav utdanning i større grad enn foreldre med høyere utdanning har mer tradisjonelle holdninger til hvor mye far skal engasjere seg i barneomsorgen. Men, som vi også har sett, når også foreldre som ikke har bodd sammen og foreldre som bor langt fra hverandre inkluderes i analysen, er sjansen for at far og barn skal ha lite månedlig samvær større når far har lav inntekt enn når han har høy inntekt.

Hvorfor er det mindre kontakt mellom far og barn når foreldrene har dårlig helse?

Fedre med nedsatt helse har, som nevnt, oftere lite kontakt med barna på månedlig basis enn fedre uten nedsatt helse. De kan ha mindre overskudd til å motta besøk av barna. Mer overraskende er det at nedsatt helse hos mor også bidrar til mindre

samvær mellom far og barn. Mødre med nedsatt helse har trolig større behov for avlastning fra barnets far enn mødre med god helse. Kanskje gir nedsatt helse mor mindre initiativ og overskudd til å organisere barnas besøk hos far, men kanskje er det også slik at både mødre og fedre med dårlig helse har mer tradisjonelle holdninger til fordelingen av barneomsorg mellom mor og far enn andre foreldre har (se for eksempel (Thomas 1997; Grue og Lærum 2002; Berger og Fleischer 1984; Syse, Tretli og Kravdal 2009; Kjeldstad og Lyngstad 2011).

Litteraturliste

Arditti, J. A. og T. Z. Keith (1993): Visitation Frequency, Child Support Payment, and the Father-Child Relationship Postdivorce, *Journal of Marriage and the Family*, 55 (August): 699-712.

Barnelova (Lov nr. 7 av 8. April 1981 angående barn og foreldre).
<http://www.regjeringen.no/dep/bld/Dokumenter/Lover -og-regler.html?id=276069>

Berger, L. M., P. R. Brown, E. Joung, M. S. Melli og L. Wimer (2008): The Stability of Child Physical Placements Following Divorce: Descriptive Evidence From Wisconsin (2008). *Journal of Marriage and Family* 70 (May 2008): 273-283.

Berger, M. C. og B. M. Fleischer (1984): Husband's health and wife's labour supply. *Journal of Health Economics*, 3, 63-75.

Cancian, M. og D. R. Meyer (1998): Who gets custody? *Demography* 35 (2): 147-157.

Cancian, M., D. R. Meyer, P. R. Brown og S. T. Cook (2014): Who Gets Custody Now? Changes in Children's Living Arrangements after Divorce. *Demography*, Published online 09 May. DOI 10.1007/s13524-014-0307-8.

Christoffersen, M. N. (1996): *Opvækst hos fædre. En sammenligning af 35-årige børns opvækst hos fædre og mødre*, København: Socialforskningsinstituttet 96:23.

Cloutier, R. og C. Jacques (1997): Evolution of residential custody arrangements in separated families: A longitudinal study. *Journal of Divorce and Remarriage*, 28: 17-33.

Dahlhaug, T. E. (2002): Hvordan opplever barn tap av kontakt med fedre etter samlivsbrudd? Rapportutgave av hovedoppgave i sosialt arbeid. Institutt for sosialt arbeid og helsevitenskap, NTNU 2002. Allforsk, Universitetssenteret Dragvoll, Trondheim.

Fehlberg, B., B. Smyth, M. Maclean og C. Roberts (2011): Legislating for shared time parenting after separation: A research review. *International Journal of Law, Policy and the Family* 25 (3): 318-337.

Grue, L. og K. T. Lærum (2002): 'Doing motherhood': Some experiences of mothers with physical disabilities. *Disability & Society*, 17, 671-683.
Doi:10.1080/0968759022000010443.

Høstmark, M. (2013): Undersøkelsen om samvær og bosted 2012. Dokumentasjonsrapport. Notater 36/2013, Statistisk sentralbyrå.

Jensen, A.-M. (2005): Barn som bor med far bor også med mor, *Samfunnsspeilet*, 19(2): 30-38.

Jensen, A.-M. og S.-E. Clausen (1997): *Samvær og fravær. Foreldres kontakt med barn de ikke bor sammen med*. Norsk institutt for by- og regionsforskning. Notat 1997:103

Kaspiew, R., M. Gray, R. Weston, L. Moloney, K. Hand, L. Qu og the Family Law Evaluation Team (2009): *Evaluation of 2006 family law reforms in Australia*. Australian Institute of Family Studies, Sidney, Australia.

- King, V. og J. M. Sobolewski (2006): Nonresident Fathers' Contributions to Adolescent Well-being. *Journal of Marriage and Family*, 68 (august): 537-557.
- Kitterød, R. H. (2004): *Foreldreskap på tvers av hushold. Ansvar og omsorg for barn blant foreldre som ikke bor sammen. Resultater fra Undersøkelsen om samvær og bidrag 2002*, Statistisk sentralbyrå, Rapporter 2004/15.
- Kitterød, R. H. (2005): *Når mor og far bor hver for seg. Ansvar og omsorg for barna før og etter bidragsreformen*. Rapporter 2005/22, Statistisk sentralbyrå.
- Kitterød, R. H. (2006): Stor avstand – lite samvær? Samværsfedres tid med barn per måned og i ferier. *Tidsskrift for Velferdsforskning*, 9 (2): 100-115.
- Kitterød, R. H. (2008): *Hvilke samværsfedre har lite kontakt med barna sine?* Rapporter 2008/56, Statistisk sentralbyrå.
- Kitterød, R. H. and J. Lyngstad (2012): Untraditional caring arrangements among parents living apart. The case of Norway. *Demographic Research* 27 (article 5): 121-152.
- Kitterød, R. H. og J. Lyngstad (2014a): She said, he said: Comparing mothers' and fathers' reports on the non-resident father's contact with his children. *Demographic Research* 30 (Article 31, Descriptive Finding): 899-910.
- Kitterød, R. H. og J. Lyngstad (2014b): *Characteristics of parents with shared residence and father sole custody. Evidence from Norway 2012*, Discussion Papers No. 780, Statistisk sentralbyrå.
- Kitterød, R. H., J. Lyngstad, E. H. Nymoen og K. Aa. Wiik (2014): Flere barn har delt bosted. *Økonomiske analyser*, 33 (2): 18-26.
- Kitterød, R. H., J. Lyngstad, H. Lidén og K. Aa. Wiik (2015): *Praktiseres delt bosted av andre foreldregrupper enn før?* Rapporter 2015/3, Statistisk sentralbyrå.
- Kitterød, R. H. og M. Rønsen (2013): Hvem er de nye involverte fedrene? *Økonomiske analyser* (5): 21-28, Statistics Norway.
- Kjeldstad, R. og J. Lyngstad (2011): Funksjonshemming og kjønnslikestilling. Arbeidsdeling hjemme i par med nedsatt funksjonsevne, *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 52 (4): 491-522.
- Luepnitz, D. A. (1982): *Child custody: A study of families after divorce*. Lexington, MA (USA): Lexington Books.
- Lyngstad, J., R. H. Kitterød og E. H. Nymoen (2014a): *Bosted og samvær 2002, 2004 og 2012. Endringer i ansvar og omsorg for barna når mor og far bor hver for deg*. Rapporter 2014/2, Statistisk sentralbyrå.
- Lyngstad, J., R. H. Kitterød og E. H. Nymoen (2014b): *Hos mor, hos far eller delt bosted? Individuelle endringer i barns bo-ordning når foreldrene bor hver for seg*. Rapporter 2014/27, Statistisk sentralbyrå.
- Maccoby, E. E. og R. H. Mnookin (1992): *Dividing the child: Social and legal dilemmas of custody*. Cambridge, MA (USA): Harvard University Press.
- Ot.prp. nr. 104 (2008-2009): Om lov om endringer i barnelova mv. (flytting, delt bosted, samvær, vold mv.). Oslo: Barne- og likestillingsdepartementet.

- Pearson, J. og N. Thoennes (1990): Custody after divorce: Demographic and attitudinal patterns. *American Journal of Orthopsychiatry*, 60: 233-249.
- Raley, S. og S. M. Bianchi (2006): Sons, daughters and family processes: Does gender of children matter? *Annual Review of Sociology* 32(1): 401-421. Doi:10.1146/annurev.soc.32.061604.123106.
- Seltzer, J. A. (1991): Relationships between Fathers and Children Who Live Apart: The Father's Role after Separation, *Journal of Marriage and the Family*, 53 (February): 79-101.
- Singer, A. (2008): Active parenting or Solomon's justice? Alternating residence in Sweden for children with separated parents. *Utrecht Law Review* 4 (2): 35-47.
- Skaare, S. og G. Fodnesbergene (2005): Undersøkelsen om samvær og bosted 2004. Dokumentasjonsrapport. Notater 2005/41, Statistisk sentralbyrå.
- Skevik, A. (2006): «Absent fathers» or «reorganized families»? Variations in father-child contact after parental break-up in Norway. *The Sociological Review* 54 (1): 114-132. Doi:10.1111/j.1467-954X.2006.00604.x.
- Skevik, A. og K. Hyggen (2002): *Samværsfedrenes situasjon. Rapport fra en spørreundersøkelse*, Rapport 15/02, Oslo: Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA).
- Skjørten, K., R. Barlindhaug og H. Lidén (2007): *Delt bosted for barn*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Smyth, B., R. Weston, L. Moloney, N. Richardson og J. Temple (2008): Changes in patterns of parenting over time: Recent Australian data. *Journal of Family Studies*, 14: 23-36. DOI: 10.5172/jfs.327.14.1.23
- Sodermans, A. K., K. Matthijs og G. Swicegood (2013): Characteristics of joint physical custody families in Flanders. *Demographic research* 28 (article 29): 821-848.
- Statistisk sentralbyrå (2014): Statistikkbanken, tabell 06239, 26.09.2014, ssb.no.
- Stephen, E. H., V. A. Freedman og J. Hess (1993): Near and Far: Contact of Children with Their Non-Residential Fathers, *Journal of Divorce & Remarriage*, 20(3/4):171-191.
- Steward, S. D. (1999): Nonresident Mothers' and Fathers' Social Contact with Children, *Journal of Marriage and the Family*, 61 (November): 984-907.
- St.meld. Nr. 19 (2006-2007) Evaluering av nytt regelverk for barnebidrag. Tiltråding fra Barne- og likestillingsdepartementet av 22. desember 2006.
- Syse, A., S. Tretli og Ø. Kravdal (2009): The impact of cancer on spouses' labour earnings. *Cancer*, 115, 4350-4361. Doi: 10.1002/cncr.24582.
- Thomas, C. (1997): The baby and the bath water: Disabled women and motherhood in social context. *Sociology of Health & Illness*, 19 (5): 622-643.
- Thuen, F. (2004): *Livet som deltidsforeldre*, Bergen: Fagbokforlaget.

Vedlegg A: Spørsmål om månedlig samvær, annen månedlig kontakt, samvær i ferier og om hvor barnet bor fast

I dette vedlegget refereres de spørsmålene om kontakt mellom samværsforeldre og barn i *Undersøkelsen om samvær og bosted 2012* som benyttes i analysene i rapporten. I tillegg viser vi hvordan de tilsvarende spørsmålene ble stilt i *Undersøkelsen om samvær og bidrag 2004*. Undersøkelsene er dokumentert i henholdsvis Høstmark (2013) og i Skaare og Fodnesbergene (2005).

A.1. Opplysninger om månedlig samvær

I 2012 ble intervjupersonene stilt følgende spørsmål om månedlig samvær:

”Er du/den andre forelderer sammen med barnet i løpet av en vanlig måned? Vi tenker her på en vanlig måned uten ferier eller lengre besøksperioder i forbindelse med jul, påske og lignende.”

- Ja
- Nei

Og

”Hvor mange dager tilbringer du/den andre forelderer sammen med barnet i løpet av en vanlig måned?

En halv dag skal telle som en hel dag”

- Antall dager:

I *Undersøkelsen om samvær og bidrag 2004*, det vil si den undersøkelsen som Kitterød (2008) benyttet i sin analyse av hvilke samværsforeldre som har lite kontakt med barna sine, ble spørsmålet om månedlig samvær stilt på en annen måte:

”Var du/den andre forelderer sammen med barnet i løpet av oktober?”

- Ja
- Nei

Og

”Hvor mange dager tilbrakte du/den andre forelderer sammen med barnet i løpet av oktober?

En halv dag skal telle som en hel dag”

- Antall dager

Dette gjør det vanskelig å sammenligne de tidligere indikatorene for lite månedlig samvær (Kitterød 2008) med dem vi benytter her. Feil i hoppstrukturen i det elektroniske spørreskjemaet i 2012-undersøkelsen gjorde at foreldre som svarte at barnet hadde delt bosted eller som svarte at barnet ikke bodde på den registrerte adressen, men hos samværsforelderer, ikke ble stilt spørsmål om samvær med det yngste barnet. Dette har man forsøkt å rette opp bl.a. ved å benytte opplysninger om avtalt samvær og opplysninger gitt av den andre forelderer (se Lyngstad mfl. 2014a).

Feilen har neppe noen særlig betydning ved avgrensning av gruppen med lite samvær, men den kan ha hatt betydning for opplysningene om mye samvær. I en senere analyse har imidlertid Kitterød (2015) vist at rundt 95 prosent av

samværsfedrene som oppgav at de hadde delt bosted, også hadde minst ti dager månedlig kontakt med barna. Dette gjaldt både i 2002, 2004 og i 2012, og ble bekreftet av bostedsmødrenes svar. Dette tyder på at feilen heller ikke kan ha særlig stor betydning når vi skal avgrense gruppen med mye samvær.

A.2. Opplysninger om annen månedlig kontakt

I 2012 ble det også stilt to spørsmål om andre typer månedlig kontakt:

«Hadde du/den andre foreldereren kontakt med barnet i løpet av forrige måned ved at dere snakket sammen på telefon?»

Ja
Nei

Og

«Hadde du/den andre foreldereren kontakt med barnet i løpet av forrige måned ved at dere/de sendte brev, SMS-meldinger, e-post, meldinger på Facebook, skype eller andre sosiale medier?»

Ja
Nei

Disse spørsmålene ble bare stilt hvis barnet var over ett år. Det første av disse to spørsmålene ble også stilt i 2004, mens det andre spørsmålet bare nevnte sms-meldinger og e-mail, ikke brev eller kontakt på sosiale medier. På den tiden var ikke bruk av sosiale medier like vanlig som i 2012.

A.3. Opplysninger om samvær i ferier

I 2012 var spørsmålene om samvær i ferier formulert slik:

”Var du/den andre foreldereren sammen med barnet i julen 2011/2012?»

- Ja
- Nei

”Var du/den andre foreldereren sammen med barnet i påsken 2012?”

- Ja
- Nei”

”Var du/den andre foreldereren sammen med barnet i sommerferien 2012?”

- Ja
- Nei”

”Var du/den andre foreldereren sammen med barnet i andre ferier i løpet av de siste 12 måneder?”

- Ja
- Nei”.

I *Undersøkelsen om samvær og bidrag 2004* spurte man om to spesifiserte ferier i tillegg til jule-, påske- og sommerferie, nemlig vinterferie og høstferie. Mens respondentene i 2004 ble spurt direkte om samvær i vinter- og høstferie, fikk ikke de som deltok i 2012-undersøkelsen en tilsvarende påminning, bare et spørsmål om samvær i andre ferier under ett. Denne forskjellen i spørsmålsstilling kan ha bidratt til at det er blitt flere med lite feriesamvær i 2012, enn det ville ha vært om spørsmålsstillingen hadde vært den samme som i 2004.

Dermed blir det også vanskelig å sammenligne tidligere indikatorer for lite feriesamvær (Kitterød 2008) med de indikatorene som benyttes her.

A.4. Opplysninger om barnets bosted

Barnets bosted ble kartlagt gjennom følgende spørsmål: *Vi vil gjerne vite hvem barnet bor fast sammen med, dvs. hvem har den daglige omsorgen for barnet nå? Er det 1) deg, 2) den andre forelderen, 3) begge to eller 4) andre?*

Spørsmålet ble fulgt av en forklarende tekst: *Den av foreldrene som barnet bor **fast sammen** med, og dermed har den **daglige omsorgen** for barnet, kan blant annet bestemme hvor i landet barnet skal bo, om barnet skal være i barnehage. Den av foreldrene som barnet bor fast hos, må også ha foreldreansvar. Den andre forelderen har anledning til å uttale seg før en eventuell flytting. Hvis barnet har delt bosted, tas avgjørelsen om flytting, barnehage og lignende i felleskap.*

Intervjueren, som foretok intervjuet over telefon, fikk opp denne teksten på dataskjermen sammen med spørsmålet, slik at den kunne leses opp. Man ønsket at deltakerne skulle oppfatte spørsmålet om delt bosted for barnet i tråd med den juridiske definisjonen, slik det er definert i Lov om barn og foreldre. Vi vet ikke hvor mange av intervjuerne som faktisk leste opp denne teksten for dem som ble intervjuet, og vet derfor heller ikke i hvilken grad deltakerne oppfattet spørsmålet slik man ønsket at de skulle oppfatte det.

Spørsmålsformuleringen og prosedyren for øvrig var den samme i 2012 og i 2004.

Her benytter vi opplysningen om at barnet bor fast sammen med begge foreldrene (svaralternativ 3) som en indikator på at det er svært mye kontakt mellom samværsforelderen og barnet, men beholder benevnelsen «delt bosted» selv om det ikke er bostedet i seg selv, men omfanget av samværet vi er opptatt av.

Tabellregister

2.1.	Foreldre som ikke bor sammen etter ulike kjennemerker ved foreldrene. Tall for alle samværsfedre og alle bostedsmødre. 2012. Prosent	12
2.2.	Foreldre som ikke bor sammen etter ulike kjennemerker ved foreldre-relasjonen. Tall for alle samværsfedre og alle bostedsmødre. 2012. Prosent	15
3.1.	Samværsfedre etter hvorvidt de har lite kontakt med barnet, ifølge ulike mål. Prosent og antall	18
3.2.	Bostedsmødre etter hvorvidt fedrene har lite kontakt med barnet, ifølge ulike mål. Prosent og antall	19
3.3.	Samværs mødre etter hvorvidt de har lite kontakt med barnet, ifølge ulike mål. Prosent og antall	20
3.4.	Bostedsfedre etter hvorvidt mødrene har lite kontakt med barnet, ifølge ulike mål. Opplysninger gitt av fedrene. Prosent og antall	21
4.1.	Andel samværsfedre som har lite kontakt med barna etter ulike mål, gruppert etter kjennetegn ved fedrene selv 2012. Prosent	24
4.2.	Andel bostedsmødre der far har lite kontakt med barna etter ulike mål, gruppert etter kjennetegn ved mødrene. 2012. Prosent	25
4.3.	Andel samværsfedre som har lite kontakt med barna etter ulike mål, gruppert etter trekk ved foreldrerelasjonen. 2012. Prosent	26
4.4.	Andel bostedsmødre der far har lite kontakt med barna, etter ulike mål, gruppert etter trekk ved foreldrerelasjonen. 2012. Prosent	28
4.5.	Resultater fra logistisk regresjon av at det ikke er månedlig samvær mellom samværsfar og barn sammenlignet med at det er slikt samvær. Svar fra alle samværsfedre og alle bostedsmødre. Oddsreter. 2012	31
4.6.	Resultater fra logistisk regresjon av at det ikke er månedlig samvær mellom samværsfar og barn sammenlignet med at det er slikt samvær. Svar fra alle tidligere gifte/samboende samværsfedre og samværs mødre. Oddsreter. 2012	32
4.7.	Resultater fra logistisk regresjon av at det ikke er månedlig samvær mellom samværsfar og barn sammenlignet med at det er slikt samvær. Svar fra alle tidligere gifte/samboende samværsfedre og samværs mødre som bor maksimum en halv time fra hverandre. Oddsreter. 2012	33
5.1.	Feriesamvær mellom samværsfedre og barn siste år etter omfanget av månedlig samvær. Samværsfedre som har minst ett år siden brudd og/eller der det yngste barnet i foreldrerelasjonen er minst ett år gammelt. 2012. Prosent	34
5.2.	Feriesamvær mellom far og barn siste år etter omfanget av månedlig samvær. Bostedsmødre som har minst ett år siden brudd og/eller der det yngste barnet i foreldrerelasjonen er minst ett år gammelt. 2012. Prosent	34
5.3.	Andel samværsfedre som har lite kontakt med barna i ferier, ifølge ulike mål, gruppert etter kjennetegn ved fedrene selv. 2012. Prosent	36
5.4.	Andel bostedsmødre der far har lite kontakt med barna i ferier, ifølge ulikemål, gruppert etter kjennetegn ved mødrene. 2012. Prosent	37
5.5.	Andel samværsfedre som har lite kontakt med barna i ferier, ifølge ulike mål, gruppert etter kjennetegn ved foreldrerelasjonen. 2012. Prosent	38
5.6.	Andel bostedsmødre der far har lite kontakt med barna i ferier, ifølge ulike mål, gruppert etter kjennetegn ved foreldrerelasjonen. 2012. Prosent	39
5.7.	Resultater fra logistisk regresjon av at det ikke er feriesamvær mellom samværsfar og barn sammenlignet med at det er slikt samvær. Svar fra alle samværsfedre og alle bostedsmødre. Oddsreter. 2012	40
5.8.	Resultater fra logistisk regresjon av at det ikke er feriesamvær mellom samværsfar og barn sammenlignet med at det er slikt samvær. Svar fra alle tidligere gifte/samboende samværsfedre og bostedsmødre. Oddsreter. 2012	41
5.9.	Resultater fra logistisk regresjon av at det ikke er feriesamvær mellom samværsfar og barn sammenlignet med at det er slikt samvær. Svar fra alle tidligere gifte/samboende samværsfedre og bostedsmødre som bor maksimum en halv time fra hverandre. Oddsreter. 2012	42
6.1.	Samværsfedre etter hvorvidt de har mye kontakt med barnet, etter ulike mål. Prosent og antall	44
6.2.	Bostedsmødre etter hvorvidt far har mye kontakt med barnet, etter ulike mål. Prosent og antall	44
6.3.	Samværs mødre etter hvorvidt de har mye kontakt med barnet, etter ulike mål. Prosent og antall	45
6.4.	Bostedsfedre etter hvorvidt mor har mye kontakt med barnet, ifølge etter mål. Prosent og antall	45

Statistisk sentralbyrå

Postadresse:
Postboks 8131 Dep
NO-0033 Oslo

Besøksadresse:
Akersveien 26, Oslo
Oterveien 23, Kongsvinger

E-post: ssb@ssb.no
Internett: www.ssb.no
Telefon: 62 88 50 00

ISBN 978-82-537-9062-6 (trykt)
ISBN 978-82-537-9063-3 (elektronisk)
ISSN 0806-2056

978-82-537-9062-6

9 788253 790626

Statistisk sentralbyrå
Statistics Norway